БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

№ 198 (429)

5 ОКТЯБРЬ ЧОРШАНБА 1955 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

БУГУНГИ СОНДА:

СССР Олий Совети Президиумида (1-нчи бет).
Н. С. Хрушчевнинг «Правда» газетаси мухбири саволига берган жавоби (1-нчи бет).
СССР Большой театрида меҳнат резервларининг ўнбеш йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш (1-нчи бет).
КПСС XX с'езди шарафига (1-нчи бет).
Ишлабчиқаришда мастерлар ролини оширайлик! Г. Демидов. — Мастерлар камситилмасин (2-нчи бет).
СССР Олий Советининг Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети Ташқи ишлар комиссияларида (2-нчи бет).
СОВЕТ ҚУРИЛИШИ: **П. Петров, А. Откосов.** — Бекобод район ижроия комитетининг нотўғри иш услуби ҳақида (2-нчи бет).
Илғорлар тажрибасини кенг қўлланиб, терим сур'атини кунсайин оширишга эришайлик! И. Юровская. — Моҳир теримчи. **Д. Қосимов.** — Илғорларга тенглашингиз (3-нчи бет).
ТАНҚИД ВА БИБЛИОГРАФИЯ: **К. Назаров.** — «Ўзбек тилида шарт ва тўсиқсиз эргаш гаплар» (3-нчи бет).
Люксембург парламент делегацияси Москвага келди (4-нчи бет).
СССР Олий Советининг делегацияси Белградга келди (4-нчи бет).
БМТ Бош Ассамблеясининг X сессияси (4-нчи бет).

МАСТЕР

Мастер! Бу сўзни ҳарбир ишчи ғоят катта ҳурмат блан тилга олади. Ҳарбир ишчи ўзига станокнинг қандай ишлаш принципини биринчи марта тушунтирган, у ёки бу детальни тайёрлаш процессини ўргатган мастерни доимо ҳурмат блан эслайди, уни корхонадаги ғамхўр оғам деб атайди.

Коммунистик партия томонидан саноатимиз олдига қўйилаётган улуғвор вазифаларни шараф блан амалга оширишда ишлабчиқаришнинг қуйи командирлари ҳисобланган мастерларнинг роли ғоят каттадир. Мастерлар социалистик саноатимизнинг олтин фондидир. Улар, ишлабчиқаришда марказий фигура ҳисобланадилар. Давлат планларининг ҳарбир корхона бўйича тўла ва ошириб бажарилиши кўп жиҳатдан ҳамма участкалардаги барча ишчилар томонидан смена топшириқларининг қандай бажарилишига боғлиқдир. Меҳнат унумдорлигини ошириш, тайёрланаётган маҳсулот сифатини тинмай яхшилаб бориш манфаатлари даставвал ишчиларнинг ҳарбир операцияни технология қоидаларига мувофиқ бажаришларини талаб қилади. Бу эса ўз навбатида мастер ва участка бошлиқларига боғлиқ. Мастер ишлабчиқаришнинг қуйи командири бўлганлиги учун, у социалистик саноатимизнинг бошқа ҳамма командирларига нисбатан ишчиларга яқин туради. шу сабабли мастер ҳарбир ишчининг ўзига хос хусусиятлари ва қобилиятини яхши билади.

КПСС Марказий Комитети июль Пленумининг саноатни янада юксалтириш тўғрисидаги қарорида ишлабчиқаришни ва иш жойида меҳнатни бевосита ташкил этувчи мастерлар ролини ҳартарафлама ошириш зарурлиги алоҳида та'кидлаб ўтилди. Саноатдаги раҳбар кадрлар, жумладан мастерлар ва участка бошлиқлари блан тинмай иш олиб бориш, уларни тўғри танлаш ва жой-жойига қўйиш — маҳаллий партия ва совет ташкилотларининг муҳим вазифасидир.

Ҳарқандай янгилик иш процессида, ишлабчиқариш участкасида туғилади, ўсади ва вояга етади. Социалистик мусобақа жараёнида вужудга келаётган ҳарбир янгиликни сезгирлик блан ўз вақтида пайқай билиш, уни дарҳол қўллаб-қувватлаш, ишчиларнинг ижодий ташаббускорлигини тинмай ошираборлиш, илғорлар тажрибасини кенг оммалаштириш — мастер ва участка бошлиқларининг жонажон ишидир. Совет давлати мастерларимизга фақат ажойиб техникангина эмас, балки шу блан бирга дун'ёдаги ҳамма капиталлар ичида энг қимматли капитал бўлган—кишиларни ҳам ишониб топширган. Ўзи раҳбарлик қилаётган участкада коллектив блан тинмай ишлаш, ишчиларни меҳнатга ҳамда жамоат мулкига коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаш, уларни доимо олға бошлаб бориш, кишилар ҳақида тинмай ғамхўрлик қилиш — мастерларнинг шарафли бурчидир.

Участкада топшириқларнинг ҳамма кўрсаткичлар бўйича систематик равишда ошириб бажарилиши, шунингдек хомаш'ё, ёқилғи, электр қуввати ва бошқа материалларнинг кўплаб иқтисод қилиниши, иш жойларини, станок ва машиналарни, инструментларни намунали тутиш аввало мастернинг ўз ишини қандай ташкил эта билишига боғлиқдир. Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, қаерда хўжалик раҳбарлари, партия ва касаба союз ташкилотлари мастерларнинг роли ҳамда имтиёзини ошириш ҳақида чинакамига ғамхўрлик қилаётган бўлсалар, у ерда участканинг техника-иқтисодий кўрсаткичлари тобора яхшилана боради.

Областимиз корхоналарида саноат олдига қўйилаётган ғоят катта вазифаларни муваффақият блан амалга оширишда ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшиб келаётган кўпгина мастерларимиз бор. Ўзбекистон металлургия заводининг старший вальцовшиги Нуриддинов, Хилково цемент заводи айланучи печь машинисти Мўминов, «Узбексельмаш» заводининг мастери Файзиев ўртоқлар шулар жумласидандир.

Ўзбекистон металлургия заводи прокат цехининг старший вальцовшиги Шамси Нуриддинов ишлабчиқаришни намунали ташкил қилиш орқали смена топшириқларининг доим ортиғи блан бажарилишини та'минламоқда. Ўртоқ Нуриддинов бригада а'золарини ҳамжиҳатлик ва коллективизм руҳида, ўзаро бир-бирига ёрдам бериш руҳида тарбиялашга катта э'тибор бермоқда. Шу сабабли ҳам прокат стани смена давомида доимо бир ме'ёрда ишлайди. Шу йилнинг ўтган даври мобайнида бригада а'золари пландан ташқари 1500 тоннага яқин сортли прокат ишлаб чиқардилар. Шамси Нуриддинов бошчилигидаги бригада ишда доимо юқори кўрсаткичларга эришаётганлиги учун цех коллективи ўртасидаги социалистик мусобақада бирнеча бор ғолиб чиқди.

Шуни унитмаслик керакки, мастер ҳарқанча катта бой тажрибага ва пухта назарий билимга эга бўлса ҳам у, бир ўзи планнинг сўзсиз бажарилишини та'минлай олмайди. Шунинг учун ишчилар блан ишлаш, уларнинг малакасини ошириш, участканинг ҳарбир а'зосини ўз зиммасига юклатилган мас'улиятни бутун тўлалиги блан сезиш руҳида тарбиялашга алоҳида э'тибор бериш зарур. Мастер фақат раҳбаргина эмас, балки у, ишчиларнинг энг яқин жонкуяри, ғамхўри ва маслаҳатчиси ҳам бўлиши керак.

Меҳнат унумдорлигини тинмай ошириш учун иш жойида меҳнатни тўғри ташкил этиш жуда катта аҳамиятга эгадир. Агар участкада меҳнат намунали ташкил этилса мавжуд резервлардан тўла ва унумли фойдаланилади. Броқ айрим мастерлар бу муҳим масалага етарли э'тибор бермаётирлар. Маслан, «Чирчиксельмаш» заводининг 3-нчи цех мастери Крутицкий новаторлар тажрибасини ўрганиш ва уни участка коллективи ўртасида оммалаштиришга аҳамият бермаётир, ишчилар томонидан смена топшириқларининг қандай бажарилаётганлигига бефарқ қарамоқда. Шунинг учун ҳам бу участка бошқа цех коллективлари олдида қарздор бўлиб қолмоқда. Коллектив меҳнати натижасига бефарқ қараш, уларнинг талаб ва эҳтиёжларига сезгирлик блан қулоқ солмаслик ижодий ташаббусни бўғади ва оқибат натижада умум ишимизга зарар етказади.

Саноатимизни янада юксалтириш манфаатлари мастерларнинг ўзларига берилган имтиёзлардан тўла фойдаланишини талаб қилади. Броқ кўпгина корхоналарда мастерларнинг ишлабчиқаришдаги роли ва коллектив ўртасидаги обрўсини оширишга жиддий э'тибор берилмаётир. Жумладан, «Ташсельмаш» заводида мастерларнинг ҳуқуқлари блан ҳисоблашилмаётир. Корхонанинг кўпгина цехларида мастерлар меҳнатни ташкил қилиш, илғорлар тажрибасини оммалаштириш каби ўзларининг бевосита вазифаларини бажаришдан кўра, кўпроқ вақтларини участкага бошқа цехлардан деталь келтириш блан ўтказмоқдалар. Натижада улар участка коллективи блан кўнгилдагидек шуғулланаолмаётирлар.

Мастер ўзи раҳбарлиқ қилаётган участканинг тўлақонли раҳбари сифатида ишлабчиқариш планининг сон ва сифат кўрсаткичлари бўйича тўла бажарилишига жавобгардир. У, ўз ҳуқуқ ва имтиёзларидан тўла фойдаланган тақдирдагина бунга эришаолади. Партия, касаба союз ташкилотлари социалистик саноатимизнинг қуйи командирлари — мастерларнинг ишлабчиқаришдаги ролини ҳартарафлама оширишлари, уларнинг ҳуқуқ ва имтиёзлари блан ҳисоблашмовчи ва менсимовчи айрим шахсларга қарши шафқатсиз курашишлари лозим. Шунга эришмоқ керакки, бўлар-бўлмасга участканинг ички ишларига цех ма'мурияти аралашмасин, завод ёки цех ма'муриятининг ҳарқандай кўрсатмалари, буйруқлари ишчиларга фақат мастерлар орқалигина етказилсин.

Ма'лумки, техника тинмай ривожланмоқда, ишлабчиқаришга янги техника ва илғор технология кенг масштабда жорий қилинмоқда. Бу эса мастерлардан ўз назарий билимини тобора оширишни, замон блан баравар қадам ташлашни талаб қилмоқда. Мастерларимизнинг назарий билим даражаси қанчалик юқори бўлса, ишлабчиқаришда шунчалик кўпроқ ютуқларга эришилади. Шу сабабли партия ва совет ташкилотлари мастерларни ўқитиш, уларнинг назарий билими ва сиёсий савиясини тинмай ошираборлиш ишлари блан кун сайин шуғулланишлари лозим.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

3 октябрьда СССР Олий Совети Президиуми Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи блан Германия Демократик Республикаси ўртасидаги муносабатлар ҳақида ССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин ва Германия Демократик Республикасининг Бош Министри Отто Гротеволь томонидан 1955 йил 20 сентябрьда Москвада имзоланган ҳамда ратификация қилиш учун СССР Министрлар Совети томонидан тақдим этилган Шартномани қараб чиқди.

СССР Олий Совети Президиуми Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи блан Германия Демократик Республикаси ўртасидаги муносабатлар тўғрисида тузилган ва СССР Министрлар Совети томонидан тасдиқланиб, СССР Олий Советининг Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети Ташқи ишлар комиссиялари томонидан ма'қулланган Шартномани ратификация этишга қарор қилди.

Пахта тайёрлаш илғорлари

Бўка районидаги Ленин номли колхознинг 8-нчи бригадасига қарашли ўртоқ Н. Қулматов бошлиқ звено а'золари 15 гектар майдоннинг ҳар гектаридан шартномадаги 23,5 центнер ўрнига 25 центнердан пахта топшириб, йиллик пахта тайёрлаш планини муддатидан олдин бажардилар. Шунга ўхшаш ўртоқ Р. Эсергетов бошлиқ звено а'золари ҳам 10 гектар ерда пахта етиштириб, ҳар гектардан планда белгиланган 29 центнер ўрнига 30 центнердан пахта бердилар ва булар ҳам давлат планини бажардилар. Шу бригаданинг ўртоқ Э. Рўзиев бошлиқ звено а'золари 15 гектар ернинг ҳар гектаридан 32 тоннадан пахта беришлари керак эди. Бу звено а'золари ҳозиргача ҳар гектардан 42 тоннадан пахта топшириб планни ошириб бажаришда колхозда ҳаммадан олдинда бораётирлар.

Планни ошириб бажараётган илғор звеноларнинг далаларида ҳали пахта кўп. Шунинг учун бу звеноларнинг а'золари давлатга пахта топширишни давом эттириб йиллик планни икки баравардан ҳам ошириб бажариш мажбуриятини олиб бу мажбуриятни Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 38 йиллиги кунигача адо этиш учун курашаётирлар.

Н. С. Хрушчевнинг „Правда" газетаси мухбири саволига берган жавоби

Савол: Франция парламент делегацияси блан қилган суҳбатингизда Шимолий Африка тўғрисида айтган гапларингиз ҳақида Франциянинг ба'зи газеталарида турли хабарлар пайдо бўлганлиги сабабли, Сиз бу масаланинг мазмунини баён қилиб бераолмайсизми?

Жавоб: Шимолий Африкадаги воқиалар тўғрисидаги масалага тўхталганда, мен, даставвал, СССРнинг бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслигини ва бу масала Француз Иттифоқи халқларининг қонуний ҳуқуқлари ва миллий манфаатларини э'тиборга олиш йўли блангина тўғри ҳал этилиши мумкинлигини кўзда тутган эдим ва шу нарсани кўзда тутаман.

Совет халқининг позицияси халқларнинг миллий-озодлик интилишларини ма'навий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ва бу интилишларга хайрихоҳлик блан қараш позициясидан иборат эканлиги кўпданоқ ма'лум ва фикримча, бу тўғрида алоҳида изоҳлар бериб ўтиришнинг ҳожати йўқ.

СССР Большой театрида меҳнат резервларининг ўнбешйиллигига бағишланган тантанали йиғилиш

СССР Олий Совети Президиумининг давлат меҳнат резервларини ташкил этиш тўғрисидаги Фармони нашр этилган кунга 15 йил тўлди. 3 октябрьда ССР Иттифоқи Большой театрида бўлиб ўтган тантанали мажлис ана шу шонли кунга бағишланган эди.

Совет жамоатчилиги вакиллари, ишлабчиқариш новаторлари, фан ва техника арбоблари, техника, ҳунар ва темир йўл ўқув юртлари, фабрика-завод та'лими мактабларининг мастерлари ва ўқувчилари меҳнат резервлари байрамида қатнашиш учун тўпландилар.

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги меҳнат резервлари Бош бошқармасининг бошлиғи Г. И. Зеленко доклад қилди.

Мажлисда ВЦСПС секретари В. И. Прохоров, ВЛКСМ Марказий Комитетининг секретари В. Е. Семичастний, КПСС Москва комитетининг секретари Н. Ф. Игнатов ва бошқалар меҳнат резервлари ходимлари ва ўқувчиларини табриклаб нутқ сўзладилар.

Шундан кейин, меҳнат резервлари ўқув юртларини тамомлаб чиққан ва эндиликда Ватанимизда донгдор бўлган кишилар, чунончи Бокудаги 6-нчи коннинг старший инженери, Сталин мукофоти лауреати М. Д. Бедирхонов, 1-нчи давлат подшипник заводининг токари К. Дрожжина ва бошқалар сўзладилар.

Ҳунар ўқув юртларининг ўқувчиларидан В. Грузилов ва М. Прохорова ўқувчилар номидан гапирдилар. Улар ишчилар синфининг ёш авлоди тўғрисида ғамхўрлик қилаётганликлари учун Коммунистик партия ҳамда Совет ҳукуматига қизғин ташаккур билдирдилар. (ТАСС).

Хитой Халқ Республикасининг олтийиллиги шарафига

Совет Ўзбекистонининг меҳнаткашлари Хитой Халқ Республикасининг олтийиллигини кенг нишонладилар. Республиканинг шаҳар ва қишлоқларида ана шу шонли кунга бағишлаб доклад ва лекциялар ўтказилди. Маданий-оқартув муассасаларида хитой халқининг халқ хўжалиги ва маданиятни ривожлантириш соҳасида эришган муваффақиятларини тасвирловчи виставкалар очилди. Республика кинотеатрларида Хитой кино сан'ати мастерлари томонидан яратилган фильмлар кўрсатилмоқда.

Учинчи октябрьда Тошкентдаги Свердлов номли концерт залида Ўзбекистон пойтахти жамоатчилигининг Хитой Халқ Республикасининг олтийиллигига бағишланган тантанали йиғилиши бўлди. Бу йиғилишни Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги ва четэллар блан маданий алоқа қилучи Ўзбекистон жамияти чақирди. Йиғилишда партия, совет ва комсомол органларининг вакиллари, саноат корхоналарининг ишчилари, фан ва маданият арбоблари, ўқучи ёшлар қатнашдилар.

Президиум столи ёнида Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг секретарьлари Р. Е. Мельников ва Ҳ. А. Ғуломов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Ғ. С. Султонов ва Ё. С. Насриддинова, СССР Маданият министрининг ўринбосари А. И. Назаров, Хитой Халқ Республикасидан келган меҳмонлар ўтирибдилар.

Тантанали йиғилишни Ўзбекистон ССР маданият министри А. М. Қўчқоров қисқача кириш сўзи блан очди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Ё. С. Насриддинова «Хитой Халқ Республикасининг олтийиллиги» тўғрисида доклад қилди.

Шундан кейин, Каганович номли заводнинг вакили ўртоқ Веревкин, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий азоси профессор Қори-Ниёзов, Тошкент шаҳар комсомол комитетининг секретари ўртоқ Акрамов табрик нутқи сўзладилар.

Йиғилишда ҳозирги вақтда Тошкентда бўлган ХХР Меҳнат Қаҳрамони, халқ вакиллари Умумхитой мажлисининг депутати, Тяньцзинь шаҳридаги тўқимачилик машинасозлиги заводи директорининг ўринбосари ўртоқ Цянь Цзя-гуан ҳам сўзлади.

Тошкент жамоатчилиги тантанали йиғилишининг охирида катта концерт қўйиб берилди. (ЎзТАГ).

КПСС XX С'ЕЗДИ ШАРАФИГА

Бешйиллик план муддатидан илгари бажарилди

«Узглавобувь» трестига қарашли Тошкентдаги эгар-жабдуқ фабрикасининг коллективи ишлабчиқаришни ҳартомонлама ривожлантириб, меҳнат унумдорлигини тобора оширмоқда. Шунинг учун ҳам корхонада бешинчи бешйиллик плани муддатидан илгари бажарилди ва пландан ташқари 6 миллион 700 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Корхонанинг ишлабчиқариш қуввати йилдан-йилга ошмоқда. Бешйиллик давомида 118 минг сўмлик янги асбоб-ускуна олинди ва улар муваффақиятли равишда ўзлаштирилди.

Коллектив 9 ойлик планни ҳам муддатидан илгари —8 сентябрьда бажарди. Хомаш'ё ва ёрдамчи материалларни кўплаб тежаш, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот таннархини тобора камайтириш натижасида шу йилнинг ўтган даври мобайнида белгиланганидан 4 миллион сўмлик кўп маблағ тежалди.

Шу кунларда фабриканинг ишчи ва инженер-техник ходимлари КПСС XX с'езди шарафига социалистик мусобақани кучайтириб, қўлга киритилган муваффақиятларни меҳнатда янги ютуқлар блан мустаҳкамлаш мақсадида ҳарқачонгидан ҳам унумли меҳнат қилмоқдалар.

Х. АБДУВАЛИЕВ.

15 минг метр газлама тежалди

«Узглавшвейпром»нинг Тошкентдаги 1-нчи заводи коллективи бешинчи бешйиллик планни муддатидан илгари бажариш мақсадида КПСС XX с'езди шарафига бошланган социалистик мусобақани тобора қизитмоқда.

1955 йил бошидан бери новаторларнинг ўнларча янги рационализаторлик таклифлари ишлабчиқаришга жорий қилинди. Натижада давлатнинг 680 минг сўмлик маблағи тежалди. Завод диспетчери Мария Денисюкова, бичиш цехининг бошлиғи Михаил Ванюшин ва шу цехнинг смена бошлиғи Борис Кусаев ўртоқлар хотин-қиз ва эркакларнинг шойи ва шерсть модель формаларини ишлаб чиқиб, иш процессига татбиқ этдилар. Бунинг натижасида 8 ой ичида 15 минг метрга яқин шойи, шерсть ва ип газлама иқтисод қилинди.

Шунингдек 3-нчи цех мастери Меерович, механик Булкин, смена бошлиғи Берзон каби ўртоқларнинг таклифлари ҳам ҳарқайсиси 90-138 минг сўмдан фойда келтирди. 5-нчи цех бошлиғи ўртоқ Саркисовнинг таклифи айниқса катта аҳамиятга эга. У, Совет Иттифоқида биринчи бўлиб шерсть костюмларнинг ёқа ва чўнтаклари четини вспушка қилишнинг клейлаш методини таклиф этди. Илгари битта шерсть пиджакнинг ёқаси ва чўнтакларини вспушка қилиш операциясига 8-нчи разрядли мастерлар камида 2 соат вақт сарфлар эди. Ўртоқ Саркисовнинг таклифи қўлланилабошлаганидан бери пиджакларнинг ёқаси ва чўнтаклари ички томонига электропаяльник ёрдамида ингичка елимли ленталарни ёпиштириш йўли блан вспушка қилинадиган бўлди, тикиб ўтиришга мутлақо эҳтиёж қолмади.

Ҳозир завод коллективи йиллик планни муддатидан илгари бажариш учун курашмоқда.

Ғ. ИСМОИЛОВ.

ЯНГИ ТЕХНИКА ЖОРИЙ ҚИЛИНМОҚДА

И. В. Сталин номли Тошкент тўқимачилик комбинати фабрикаларида КПСС XX с'езди шарафига бошланган социалистик мусобақа тобора кенг қулоч ёймоқда.

Ип фабрикасининг цехларига комбинатнинг механика заводида тайёрланган ип ўровчи автомат ва ярим автоматлар ўрнатилди. Бу автоматларнинг ҳаммаси цехларда ускуналарни қайта жойлаштириш натижасида бўшатилган ишлабчиқариш майдонларига ўрнатилди. Ишлабчиқаришга янги техниканинг кенг жорий қилинаётганлиги туфайли ҳозир фабрика коллективи 1951 йилдагига нисбатан 2,5 баравар кўп маҳсулот ишлаб чиқармоқда. (ЎзТАГ).

Рассом В. Кайдаловнинг Ўзбекистон ССР Давлат нашриёти томонидан босиб чиқарилган янги плакати. **А. Аверьянов** фоторепродукцияси.

ПАХТАКОРЛАР УЧУН ЯНГИ КИТОБ ВА ПЛАКАТЛАР

Шу кунларда республикамизнинг азамат пахтакорлари кенг майдонларда етиштирилган мўл пахта ҳосилини пешма-пеш йиғиб-териб олиб, давлатга топшириш учун зўр ғайрат блан ишламоқдалар. Ялпи очилган пахтани ўз вақтида териб олиш учун барча ишчи кучлари ва техника воситалари сафарбар қилинмоқда. Ўзбекистон ССР Давлат нашриёти қишлоқ хўжалиги темасида, пахта йиғим-терими ишларига оид адабиёт ва плакатларни нашр этиб, қишлоқ жойларига юбормоқда. Адабиёт ва плакатлар пахтакорлар ва механизаторларнинг пахта йиғим-терими сур'атини кучайтиришларига қаратилган темалардадир.

Нашр қилинган китоблар орасида М. Ландсман, М. Марков, А. Приходьконинг «СХМ—48 ва СХМ—48 М маркали машиналарни торқаторли ғўза пахталарини терадиган қилиб мослаш», К. Юшиннинг «Кўрак териш машинаси», П. Сабуренконинг «Ғўзапоя юлиш машинаси» брошюралари ва бошқа асарлар бор. Бу китобларда пахта териш, ғўзапоя юлиш ва кўрак териш машиналарининг тузилиши ва иш технологиясининг процесслари, ишга тайёрлаш, ишлатиш усуллари ёзилган.

Ўзбекистон ССР Давлат нашриёти пахта йиғим-терими кампаниясига бағишланган бирқанча рангдор плакатлар ҳам ишлаб чиқарди. Рассомлардан Ўзбекистон ССР халқ рассоми В. А. Кайдаловнинг «Сен бугун қанча пахта тердинг?», А. Россальнинг «Ўртоқ механизаторлар! Янги пахта териш машиналарини ўзлаштирамиз!», Н. Чередникнинг «СХС—1,2 пахта териш машинаси» деган плакатлари ва шуларга ўхшаш турли плакатлар кўп нусхада нашр этилган.

Нашриёт пахтакорлар ва механизаторларнинг иш унумини оширишга қаратилган шиор варақалари ва жанговар варақалар ҳам нашр этган. Нашриёт пахта йиғим-терими кампаниясига бағишланган 325 минг нусхадан иборат бўлган турли адабиёт ва плакатларни нашр этиб, районларга юборди.

Звено пахта тайёрлаш планини бажарди

Пискент районидаги Сталин номли колхознинг меҳнатсевар а'золари барча пахта майдонларида олган мажбуриятларини қоплайоладиган даражада мўл ҳосил етиштирдилар. Айниқса ўртоқ Хўжақул Бозоров бошлиқ бригаданинг пахта майдонларида ҳосил мўл бўлди. Бригаданинг Сайидбурхон Тўраев бошлиқ звено а'золари партиямизнинг XX с'езди шарафига бошланган социалистик мусобақага қўшилиб, пахта териш ва топшириш графигини борган сари ортиғи блан бажариб, колхозда ҳаммадан олдинда бордилар. Шундай қилиб звено а'золари биринчи бўлиб, 30 сентябрь куни йиллик пахта тайёрлаш планини 100 процент қилиб бажардилар. Звенода ҳам ҳозир пахта териш ва давлатга топшириш қизғин давом этмоқда.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1955 ЙИЛ 4 ОКТЯБРЬГАЧА БЎЛГАН

МА'ЛУМОТ

(процент ҳисобида)

Районларнинг номи	бир кунда	мавсум бошидан	Районларнинг номи	бир кунда	мавсум бошидан
Оҳангарон	1,64	52,41	Гулистон	1,66	36,19
Пискент	1,74	49,13	Верхне-волинск	2,00	36,06
Оржоникидзе	2,49	45,46	Сирдар'ё	2,00	35,61
Ўртасарой	2,37	43,22	Янгийўл	1,97	35,34
Мирзачўл	2,00	40,76	Оққўрғон	1,77	34,81
Юқоричирчиқ	2,30	40,60	Чиноз	1,44	33,42
Бўка	1,59	38,58	Калинин	1,79	31,58
Ховос	0,74	36,78	Бекобод	1,31	29,04
Октябрь	2,07	36,55	Қуйичирчиқ	1,59	27,45
Ўртачирчиқ	1,60	36,34	Боёвут	1,15	26,46

ОБЛАСТЬ СОВХОЗЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1955 ЙИЛ 4 ОКТЯБРЬГАЧА БЎЛГАН

МА'ЛУМОТ

(процент ҳисобида)

Совхозларнинг номи	бир кунда	мавсум бошидан	Совхозларнинг номи	бир кунда	мавсум бошидан
4-нчи Вревский	1,54	46,16	3-нчи «Далварзин»	1,59	26,34
«Малик»	2,06	31,87	17-нчи совхоз	1,80	25,57
16-нчи совхоз	1,77	30,78	1-нчи «Далварзин»	1,25	23,95
1-нчи «Боёвут»	1,10	29,41	4-нчи «Боёвут»	1,32	23,55
2-нчи «Далварзин»	1,59	29,07	2-нчи «Боёвут»	1,23	23,29
«ЎзССР бешйиллиги»	1,59	27,45	3-нчи «Боёвут»	1,13	20,65
3-нчи «Вревский»	1,05	27,09	Кўкорол	0,47	18,70
			10-нчи совхоз	0,53	11,05

Ишлабчиқаришда мастерлар ролини оширайлик!

Юқори кўрсаткичлар гарови

КПСС Марказий Комитети июль Пленумининг қарорлари биз саноат ходимларидан, биринчи галда оғир индустриянинг юраги бўлган машинасозлик саноати ишчи ва мастерлари, инженер ва техникларидан техника прогрессини тез сур'атлар блан тараққий этдиришни, ишлабчиқаришни ташкил этишни янада яхшилашни талаб қилди. Бу талаб социалистик саноатимизнинг янада равноқ топишининг асосий омили эканлигини биз ҳам ўз иш тажрибамизда кўриб, ишонч ҳосил қилмоқдамиз. Энг янги техника ва илғор технологияни кенг жорий этиш, мавжуд механизмларни модернизация қилиш ва ишлабчиқаришни ташкил этишни ҳамма чоралар блан яхшилаш —ишлабчиқаришда юқори кўрсаткичларга эришишнинг гаровидир.

Мен мастерлик қилаётган токарьлик участкаси бажарадиган ишнинг ҳажми ва мураккаблиги блан механика цехининг умумий кўрсаткичида салмоқли ўринни эгаллайди. Биз «ОУН-4» чанглагич-пуркагич машинасининг асосий қисмларига механик ишлов берамиз. Дастлаб шу заказни олганимизда анча қийналдик, уни тайёрлашни ўзлаштириш осон бўлмади. Ҳатто 2—3 ойгача планни бажараолмадик, бошқа цех коллективларидан, завод раҳбарларидан тоза туртки едик. Биз дангасалик қилиб, қўлни қовуштириб ўтирмасдик, жонимизни фидо қилиб ишлардик.

Бу аҳволдан қутилиш, муҳим қишлоқ хўжалик заказининг бажарилишини орқага сурмаслик учун кўп уриндик, бирнеча марта мажлислар, кенгашлар ўтказдик. Ишнинг кўзини билмасдик-да, калаванинг учи тутқич бермасди. Ниҳоят, илғор ишчиларнинг, конструктор ва технологларнинг айтган фикрларини атрофлича ва чуқур анализ қилиш натижасида барча ишчи ва инженер-техниклар кучи блан участкада ишлабчиқаришни ташкил этишни деярли тубдан ўзгартириш ва янги маҳсулот тайёрлаш технологиясини ҳаммага пухта ўргатиш керак, деган хулосага келдик. Ишчилар ўртасида тушунтириш ишлари кучайтириб юборилди.

Бу ташкилий-техникавий тадбирларни изчиллик блан амалга оширишга ҳамма баравар киришди. Натижада янги заказ муваффақият блан ўзлаштирилди, кўпгина операциялар ихчамлаштирилди, поток методига ўтилди. Илгари 604 маркали деталь икки операцияда тайёрланар ва шунда ҳам анча қисми бракка чиқар эди. Участка рационализаторларининг кучи блан бу деталь бир операцияда нуқул а'ло сифатда тайёрланадиган бўлди. Шу ишни бажарувчи ташаббускор токарь Кавадов смена нормасини 270—300 процентдан бажаришга эришди.

Ишни рационал ташкил қилишга омилкор бўлган ўртоқ Назаров турли детальларни аралаш тайёрлашдан сменанинг дастлабки соатларида нуқул мураккаб детальларни навбатма-навбат тайёрлаш, сўнгра осон детальларни ишлашни таклиф этди. Ўримбоев, Мажидов, Шошин, Хисленко, Батурин ўртоқлар сингари тажрибали токарьлар бу таклифни қувватладилар ва ўз ишларида қўлланиб, яхши натижаларга эришабошладилар.

Бундай янгиликларни кўплаб қўлланиш орқасида участкада кундалик топшириқни бажармайдиган биронта ҳам токарь қолмади, шунингдек участка ва цехнинг техника-иқтисодий кўрсаткичлари ҳам кўтарилди. Ҳозир ойлик топшириқни ҳарсафар муддатидан бирнеча кун олдин бажармоқдамиз.

Ж. МИРАЛИМОВ,

«Узбексельмаш» заводи 1-нчи механика цехи токарьлик участкасининг мастери.

«Мастер ва участка бошлиғи ишлабчиқаришни ва иш жойидаги меҳнатни бевосита ташкил этувчи кишилардир, чунки маҳсулот ишлабчиқариш, унинг сифатини яхшилаш, меҳнат унумдорлигини ошириш ва ишлабчиқариш харажатларини камайтириш юзасидан берилган топшириқларнинг бажарилиши мастер раҳбарлик қилаётган иш участкасининг ўзида амалга оширилади. Аммо кўпгина хўжалик ходимлари мастер ва участка бошлиғининг ишлабчиқаришга раҳбарлик қилишдаги ролига етарли баҳо бермаётирлар.

Директорнинг ҳуқуқларини кенгайтириш, мастер ва участка бошлиғининг ролини ошириш саноат ва қурилишда кечиктирмай бажарилиши лозим бўлган вазифадир».

(Ўртоқ Н. А. Булганиннинг КПСС Марказий Комитети Пленумида 1955 йил 4 июльда қилган докладидан).

Резервлардан унумли фойдаланамиз

Яқинда бизга Шаргун шахтаси учун шошилинч равишда бункер затвори тайёрлаш топширилди. Ҳарқандай янги заказ сингари бу топшириқ ҳам серташвиш чиқди. Бирнеча станок ва асбоб-ускуна қайта ускуналанишни, иш жойларини мослаштириш, янги заказни тайёрлаш технологиясини ўрганиш ва уни ишчиларга ўргатиш талаб қилинди. Яна бу ишларнинг ҳаммаси тез ва пухта бажарилиши шарт. Бундай заказ биз учун янгилик эмас эди. Ишимизнинг хусусияти шундай. Биз доимий равишда бирхил маҳсулот ишлабчиқармаймиз, балки доим янги-янги хил маҳсулотлар тайёрлаймиз. Бир хил заказни ўзлаштириб, уни серияли ишлабчиқаришга ўтганимизда бу заказ тамом бўлиб, яна иккинчи хил маҳсулот тайёрлашни ўзлаштиришга киришилади.

Бўлимдаги барча касб эгалари шахтёрларнинг бу сафарги заказини ҳам ўз муддатида кўнгилдагидек қилиб бажариш учун ҳамма имкониятларни ишга солди ва унинг уддасидан чиқаолди.

Ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг хили тез-тез ўзгариб турадиган жойда мавжуд машина ва асбоб-ускуналар кучидан унумли фойдаланиш, илғор технологияни кенг қўллаш катта аҳамиятга эгадир. Бунинг учун эса мавжуд механизмларнинг ҳамма қисмини, иш принципини мукаммал билиш, уларнинг ўзига хос камчилик ва афзалликларини кўраолиш талаб қилинади.

Бизнинг участкада кўп йиллик иш тажрибасига эга бўлган ана шундай кадрлар ҳам, ҳали малакаси оз бўлган ёш ишчилар ҳам бор. Ишни тақсимлашда мен нозиқ ва қийин деталларни юқори малакали ишчиларга беришга қаттиқ риоя қиламан. Бундай қилиш маҳсулот сифатининг юқори бўлишини, станоклар қувватидан рационал фойдаланишни ва уларнинг ремонтлараро иш муддатини узайтиришни, меҳнат унумдорлигини ошириш ва кўплаб металл, электр қуввати тежаб қолишни та'минлайди.

Маҳсулот ишлабчиқаришни кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаган ҳолда таннархини камайтиришнинг асосий омилларидан бири мавжуд механизмларни модернизация қилиш, уларни ихчамлаштириш ва уларга махсус мосламалар ўрнатишдир. Бу ишга алоҳида э'тибор беришимиз орқасида бирмунча муваффақиятларни қўлга киритдик. Масалан, ўртоқ Богамольний катта рандалаш станогини модернизация қилиши натижасида шу станокнинг ўзида силлиқлаш операциясини ҳам бажарадиган бўлди. Бирнеча станокнинг резец установкаси ва резеци ўзгартирилди.

Бундай тадбирларни изчиллик блан амалга ошириш натижасида шу йилнинг ўзида бўлимдаги механизмларнинг фойдали иш коэффиценти бирнеча ўн процентга ортди.

Шуни алоҳида та'кидлаш керакки, завод раҳбарлари мастерларнинг ролини ошириш, уларнинг мавқи'ини мустаҳкамлаш тўғрисида кам қайғирадилар. Бўлимдаги майда-чуйда ишларга ҳам цех бошлиғи ва бошқалар аралашиб юради. Мастерларнинг ролини оширишга алоҳида э'тибор бериш керак.

Н. САРИМСОҚОВ,

Тошкентдаги Ильич номли кон-руда ускуналари ремонт заводи слесарьлик-йиғув бўлимининг мастери.

Меҳнатни тўғри уюштириш —планни бажаришнинг муҳим шартидир

Заводимиз коллективи шонли партиямизнинг XX с'ездини тўқимачиларга кўплаб машина етказиб бериш соҳасида катта ютуқлар блан кутиб олиш учун астойдил ишламоқда. Бу олижаноб ватанпарварлик ҳаракатини янада қизитиб юборишда, машинасозлар олдидаги мас'улиятли вазифаларни муваффақият блан бажаришни та'минлашда мастерлар ҳал қилувчи роль ўйнайдилар.

Участкада меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш ва уни таннархини камайтириш кўп жиҳатдан мастернинг ишчанлигига, малакасига ва интизомлилигига боғлиқдир. Кишиларни юқори меҳнат унуми блан ишлайоладиган жойга қўйиш, уларнинг малакасини ва ташаббускорлигини ошириб бориш тўғрисида ғамхўрлик қилиш, янгиликни пайқайолиш ва уни такомиллаштириб, ишлабчиқаришга тезроқ жорий этишни та'минлаш ҳақида қайғириш — буларнинг ҳаммаси мастернинг кундалик асосий иши, жонажон бурчидир.

Мен ўз иш фаолиятим давомида мастер деган улуғ номга муносиб иш қилиш учун интиламан. Менинг раҳбарлигимда ишлайдиган ишчиларга ойлик, ўнкунлик ва кундалик иш планимизни аниқ тушунтириб бераман ва бу планни қандай қилиб ортиғи блан бажаришни биргаликда маслаҳатлашиб оламан. Иш давомида кимга қандай ёрдам бериш, қандай йўллар блан меҳнатни янада яхшироқ ташкил этиш, қандай қилиб мавжуд ишлабчиқариш майдонидан кўпроқ маҳсулот олиш тўғрисида ўйлаб юраман. Ўз мулоҳазаларимни цех бошлиғи блан ўртоқлашиб, сўнг амалга ошираман. Сменада ҳарбир ишчининг графикни қанча бажаргани ва ишнинг сифатини хулосалаб бораман. Улар ўртасида ўзаро дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш чораларини кўраман. Шунинг учун ҳам бизнинг участка ўзаро мусобақада йил бошидан бери олдинда келмоқда, ойлик ва квартал планларини ошириб бажармоқда.

В. БУТОВ,

«Таштекстильмаш» заводи 5-нчи механика цехининг мастери.

СССР Олий Советининг Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети Ташқи ишлар комиссияларида

3 октябрьда депутат М. А. Суслов раислигида СССР Олий Совети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети Ташқи ишлар комиссияларининг қўшма мажлиси бўлди. Мажлисда Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи блан Германия Демократик Республикаси ўртасидаги муносабатлар тўғрисида 20 сентябрьда Москвада имзоланган Шартномани ратификация қилиш ҳақида СССР Министрлар Совети томонидан СССР Олий Совети Президиуми қарамоғига тақдим этилган таклиф муҳокама қилинди.

СССР Ташқи ишлар министрининг ўринбосари В. С. Семёнов бу масала ҳақида доклад қилди.

СССР Олий Совети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг Ташқи ишлар комиссиялари Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи блан Германия Демократик Республикаси ўртасидаги муносабатлар тўғрисида 1955 йил 20 сентябрьда Москвада имзоланган Шартномани бир овоздан ма'қулладилар ва ана шу Шартномани ратификация қилишни СССР Олий Совети Президиумига тавсия этишга қарор қилдилар.

С О В Е Т Қ У Р И Л И Ш И

Бекобод район ижроия комитетининг нотўғри иш услуби ҳақида

Бекобод райони областимизнинг йирик пахтакор районларидан бўлишига қарамасдан, бирнеча йилдан бери давлат пахта тайёрлаш планини бажармаётир. Айрим колхозларда пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосили ошиш ўрнига камайиб кетмоқда. Бунинг натижасида колхозларнинг даромади ва колхозчиларнинг меҳнат кунига тўланадиган ҳақ кейинги йилларда анча пасайди. Айниқса Энгельс номли, Молотов номли, Охунбобоев номли ва «Янгиобод» колхозларида даромад сезиларли даражада камайди.

Районнинг хўжалик тармоқларида юксалиш ўрнига, ҳосилнинг камайиб бораётганига сабаб шуки, район ташкилотлари ва биринчи галда район ижроия комитети хўжаликка раҳбарлик қилишни ҳамон эскича олиб бормоқда. Район ижроия комитетининг ходимлари жойларда кўп бўладилар, ҳархил йиғилиш ва мажлисларни кўп ўтказадилар, яхши шиорларни ўртага ташлайдилар, лекин улар конкрет иш блан кам шуғулланадилар. Қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилишда қишлоқ Советлари ва депутатларнинг роли пасайтириб юборилган.

Район Совети сессияси ташкилий жиҳатдан катта камчиликлар блан ўтказилади. Депутатларнинг танқидий мулоҳазалари ва амалий таклифлари яхши ҳисобга олинмайди ва амалга оширилмайди, доимий комиссиялар номига тузилган бўлиб, улар амалий иш блан шуғулланмайдилар.

Кейинги вақтда район ижроия комитетига сайловчилардан 86 таклиф тушди. Бу таклифларни бажариш учун ҳалигача ҳеч қандай амалий иш қилингани йўқ.

Район ижроия комитети хўжалик ва маданий масалаларга оид жуда кўп қарорлар қабул қилади, броқ бу қарорларнинг бажарилиши устидан контрольлик олиб бормайди. Кейинги 6 ой мобайнида соғлиқни сақлаш, маданий қурилиш масалалари юзасидан қабул қилинган 8 қарордан биронтаси тўла бажарилмади.

Калинин қишлоқ советидаги касалхонанинг ишида жуда катта камчиликлар бор: кроватьлар ишга яроқсиз, касаллар ўзларининг кийим-бошлари блан юрадилар, ҳамма касаллар учун бирхил овқат тайёрланади. Район ижроия комитетининг ходимлари бу ерга келмайдилар, шунинг учун ҳам район ижроия комитетининг бу касалхона ишини яхшилаш тўғрисидаги қарори ҳалигача бажарилмаган.

Район ижроия комитети МТСда умумий овқатланишни яхшилаш тўғрисида қарор қабул қилиб, бу қарорнинг бажарилишига район матлубот союзининг раиси ўртоқ Шариповни жавобгар қилиб тайинлаган эди. Бу қарорда МТС хузурида ошхона қуриш ҳам кўзда тутилган эди. Қарор бажарилмади, район ижроия комитети эса ошхонанинг ишини яхшилаш тўғрисида ўртоқ Шариповнинг берган ва'дасига ишониб келмоқда. Аммо ўртоқ Шарипов ўз ишига мас'улиятсизлик блан қараб, МТС ишчиларига яхши шароит туғдириб бермаётир. Ошхона фақат бозор кунларида ишлайди.

Ижроқомнинг раҳбарлари қишлоқ Советларининг ролига э'тибор бермаганликлари натижасида, уларнинг ишлари бўшашиб кетмоқда. Конституция бўйича белгиланган вақтда сессиялар ўтказилмайди. Сессияларда докладни иккинчи даражали кишилар қиладилар. Масалан, Калинин қишлоқ Совети сессиясида ем-хашак тайёрлаш масаласи юзасидан колхоз раиси ўрнига Энгельс номли колхознинг ҳосилоти Рўзиев, «Ленинизм» колхозининг ферма мудири Эшматов ўртоқлар доклад қилдилар. Бу ҳол эса колхоз раисларининг қишлоқ Совети олдида жавобгарлик ҳиссини камайтиради.

Район ижроия комитетининг ходимлари қишлоқларга борганда қишлоқ Советининг иши блан қизиқмайдилар-да, колхозлар блан ишларини битказиб кетаверадилар. Сўнгги бир йил мобайнида район ижроия комитетининг секретари ўртоқ Мелибоев биронта қишлоқ Советига чиқмади ва амалий ёрдам бермади.

Қишлоқ Советларининг роли шу қадар камайтирилганки, ҳатто уларнинг бюджети қишлоқ Совети раҳбарларининг иштирокисиз район молия бўлимида тузилади. Район молия бўлими эса қишлоқ Совети бюджетини ва ходимларнинг иш ҳақини ўз хоҳишича ошираберадиган ва камайтираберадиган бўлиб қолган.

Район территориясида учта пахтачилик совхози жойлашган. Улар район хўжалигида катта ўрин тутади. Броқ, район ижроия комитети бу совхозларнинг иши блан ва у ердаги аҳолининг маданий-маиший эхтиёжларини қондириши блан шуғулланмайди.

Ҳозирги вақтда пахта йиғим-терими қизғин давом этмоқда, лекин район ижроия комитетининг раҳбарлари пахта тайёрлашда рўй бераётган қолоқликнинг сабабини чуқур ўрганмаётирлар ва колхоз, совхозларда пахта тайёрлаш сур'атини кучайтиришга ҳаракат қилмаётирлар.

Район ижроия комитети колхозларда молиявий ишларнинг аҳволи қандай эканлигини билмайди. Чорвачиликни ривожлантириш планининг қандай бажарилаётгани ҳақида район ижроия комитетида ҳам, райпланда ҳам ҳечқандай ма'лумотлар йўқ.

Хўжалик ва маданий қурилиш соҳасида жиддий камчиликлар борлигига қарамай, район ижроия комитетининг раиси ўртоқ Қодиров йиғилиш ва мажлисларда бу камчиликларни хас-пўшлашга уринади. Яқинда область ижроия комитетининг мажлисида ҳисобот доклади қилганида унинг бу ҳаракати фош қилиб ташланди. Чунки, хўжалик ва маданий қурилиш бўйича белгиланган планларнинг бажарилмаётганлиги аниқ-равшан кўринди.

Районда қолоқ ҳисобланиб келган колхозларни мустаҳкамлаш масаласига ҳали ҳам етарли э'тибор берилмаётир. Бу ҳол йиғим-терим қизғин тус олган ҳозирги вақтда айниқса кўзга ташланмоқда. Натижада ўтган йил қолоқ ҳисобланиб келган Крупская номли, Киров номли, Ворошилов номли ва «Янгиобод» колхозлари бу йил ҳам йиғим-теримда чидаб бўлмаслик даражада кейинда қолмоқдалар. Бекобод райони эса пахта тайёрлашда областьда энг кейинги ўринларда бормоқда.

Бекобод район ижроия комитетининг раҳбарлари ўз ишларида рўй бераётган жиддий камчиликларни ҳисобга олишлари, колхоз ишлабчиқаришига яқиндан раҳбарлик қилиш усулини ўрганишлари, районнинг хўжалик ва маданий қурилиш соҳасида давлат планларининг бажарилишини та'минлашлари лозим.

П. ПЕТРОВ,
А. ОТКОСОВ.

Тошкентдаги 1-нчи пойафзал фабрикаси пардозлаш цехининг мастери Ю. Яшенкова участка ишчилари блан ишлабчиқаришга доир муҳим масалалар ҳақида тез-тез маслаҳатлашиб туради. **Суратда** (чапдан ўнгга): ишчилардан **Н. Гайнутдинова, И. Шоиноғамов,** мастер **Ю. Яшенкова** ва прессовшчик **П. Политова** ўртоқлар маҳсулот сифатини муҳокама қилмоқдалар.

Н. Меламед фотоси.

МАСТЕРЛАР КАМСИТИЛМАСИН

КПСС Марказий Комитети июль Пленумининг қарорида мастерлар, участка бошлиқлари ишлабчиқаришни бевосита ташкил этувчилар, деб баҳоланди ва уларнинг ролини ошириш зарурлиги алоҳида та'кидлаб ўтилди. Мастер цехда ўзига топширилган участкани тўлақонли раҳбаридир.

Тошкентдаги К. Е. Ворошилов номли қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводи кўпсонли мастерлар армиясига эгадир. Уларнинг кўпчилиги корхонанинг ўзида ўсиб, улғайиб вояга етган ва ишлабчиқаришда бой тажрибага эга бўлган мастерлардир. Улар заводнинг олтин фонди ҳисобланадилар. Кўпгина мастерлар завод олдига қўйилган ғоят катта вазифаларни амалга оширишда ўзларининг муҳим ҳиссаларини қўшмоқдалар.

Лекин умуман олганда заводда мастерлар ролини оширишга жиддий э'тибор берилмаётир. Ма'лумки, участканинг бир ме'ёрда ишлашини та'минлашда ойлик, ўнкунлик, суткалик ва смена учун иш графигини ўз вақтида тузиш ҳал қилучи роль ўйнайди. Смена иши учун графикни ўз вақтида тузиш ва уни ҳарбир ишчига етказиш — топшириқни бажариш учун тайёргарлик ишларини олдиндан қилиб қўйиш, зарур бўлган ташкилий-техникавий тадбирларни амалга ошириш блан бирга участка коллективининг планни муддатидан илгари бажаришга сафарбар қилишга имкон беради. Афсуски, заводда масаланинг бу муҳим томонига шу вақтгача етарли э'тибор берилмаётир.

Корхонада мастерларга ойлик топшириқни 5 кун, ҳатто 10 кун кечикиб бериш одат тусига кириб қолган. Айниқса, тайёрлов цехларида аҳвол ёмон.

— Планлаштириш масаласи бизда жуда чалкаштириб юборилган, — дейди пресс участкасининг старший мастери ўртоқ Судаков. Цехга планлаштириш-тақсимлаш бюроси томонидан берилган топшириқларда кўпинча мавжуд имкониятлар тўғри ҳисобга олинмайди. Биронта топшириқни планлаштиришга планлаштирадилар-у, аммо участка ана шу топшириқни амалга ошириш учун зарур бўлган мосламалар блан та'минланмайди. Масалан, штамп олиш учун складга борсанг, ҳали штамплар ремонт қилинмаган, деб жавобни оласан. Бошқа асбобни сўрасанг, у тайёрланмаган бўлади. Ба'зида эса штамп бўлади-ю, аммо заготовка бўлмайди. Шунинг оқибатида ишлабчиқариш графиги бузилади.

Мастерлар ролини ва уларнинг ишлабчиқариш топшириқларини сўзсиз бажарилишидаги жавобгарлигини ошириш учун аввало планлаштириш ишини тартибга солиш керак. Топшириқлар нотўғри планлаштирилганлиги учун смена давомида топшириқни бирнеча марта ўзгартиришга тўғри келмоқда. Бу ҳақда 21-нчи цех механика участкасининг мастери ўртоқ Батуева бундай дейди:

— Бизда, айниқса ой охирларида, шундай бўлади: ишчиларга топшириқни бўлиб берасан, улар топшириқни бажаришга киришадилар. Лекин орадан бирор соат ўтгач, бошлиқлардан биронтаси югуриб келиб, мастерни ишланаётган детальларни ҳаммасини олиб ташлашга ва бошқа дифицит бўлган детальни ишлашга мажбур қилади. Шунинг оқибатида топшириқ смена давомида 2—3, ҳатто ундан ҳам кўп марта ўзгаради ва натижада график бажарилмай қолади.

Мастерларга нисбатан бундай муносабатда бўлиш, уларнинг мустақиллигини йўққа чиқаради, участканинг иши учун бўлган жавобгарлигини ва коллектив ўртасидаги обрўсини пасайтиради. Участкани зарур заготовкалар блан та'минлаш функциясини мастерлар зиммасига юклаш уларнинг ишчилар ўртасидаги обрўсига, айниқса катта путур етказади. Чунки бунда мастер раҳбар ходимдан ёрдамчи ишчига айланиб қолади. У, ўзининг кўп вақтини складларга, кладовкалар ва бошқа цехларга қатнаш блан ўтказади.

— Завод ва цех раҳбарлари, — дейди пахта тозалаш машиналар цехининг старший мастери ўртоқ Афанасьев, — ўзларининг асосий диққат-э'тиборларини планни бажарилишига қаратиб, ёрдамчи ишларнинг яхши ташкил этилишига аҳамият бермаётирлар. Оқибатда мастерларнинг жуда кўп вақти бошқа цехлардан детальлар келтиришга сарфланмоқда. Масалан, мен ҳар куни иш вақтимнинг 40 процентини қўшни цехлардан деталь ва шунга ўхшаш зарур материаллар келтиришга сарфламоқдаман. Цехлар ўртасида қатнайдиган транспортнинг ёмон ишлаётганлиги сабабли ба'зи ҳолларда детальларни ўзим қўлда кўтариб келаман. План бўйича бизда 2 ёрдамчи ишчи бўлиши керак, амалда эса улар йўқ. Штат бўйича бизда бригадир ўртоқ Кушнер ишлайди. Лекин цех раҳбарлари ундан диспетчер сифатида фойдаланмоқдалар.

Мастер ўз участкасининг тўлақонли раҳбари сифатида ишлабчиқариш топшириғини сон ва сифат жиҳатдан тўла бажарилишига жавобгардир. Мастер ишлабчиқаришни бир ме'ёрда ташкил этиш учун ўз участкасида мустаҳкам интизом ўрнатиши керак. Бунинг учун эса, у ўзига берилган ҳуқуқлардан тўла фойдаланиши лозим. Цех ма'муриятининг кўрсатмалари ишчиларга фақат мастерлар орқалигина етказилиши зарур. Афсуски, корхонанинг кўпгина цехларида мастерларнинг ҳуқуқлари блан ҳисоблашмаётир ва оқибат натижада уларнинг роли камситилаётир. Механика участкасининг мастери ўртоқ Чилин бу ҳақда қуйидагиларни гапириб берди:

— Бизда цех бошлиқлари мастерлар блан ҳисоблашмайдилар. Масалан, кўпинча шундай аҳвол юз беради: смена бошланиши блан ишчиларга топшириқни тезроқ бўлиб беришга ҳаракат қиласан, сўнг ана шу топшириқни қандай бажарилаётганлигини текшириш учун иш жойларини кўздан кечирасан. Шу вақтда участкадаги бирқанча ишчининг ўз иш жойида йўқ эканлиги билинади. Овқат маҳали ҳам бўлади, аммо улардан дарак йўқ. Ниҳоят смена тамом бўлиши олдидан улар бирин-кетин ўз иш жойларини эгаллайдилар. Улардан биридан:

— Сен қаерда эдинг? — деб сўрасанг, қуйидаги жавобни оласан.

— Машина йиғишда иштирок этдим.

Кейин билсам, бу ишчиларга бошқа участкага бориб ишлаш учун цех бошлиғи буйруқ берган экан.

Қолоқ участкаларга ёрдам бериш учун биронта бошқа участкадан ишчи олинадиган бўлса, мастердан сўраш уёқда турсин, ҳатто бу ҳақда у, огоҳлантириб ҳам қўйилмайди. Натижада мастернинг планлари бузилади, ишлабчиқариш графиги бажарилмайди.

Участка мастерларининг ҳуқуқларини камситиш ишимизга зарар етказади. Мастерлар экономика, иш жойини ташкил этиш, ишлабчиқаришга илғор технологияни жорий қилиш, илғорлар тажрибасини оммалаштириш каби муҳим масалалар блан кўнгилдагидек шуғулланаолмаётирлар. Буларнинг ҳаммаси правардида мавжуд резервлардан тўла фойдаланиш, хомаш'ё ва ёрдамчи материалларни кўплаб тежаш ва шу асосда цех ҳамда участка техника-иқтисодий кўрсаткични янада яхшилашга салбий та'сир қилмоқда.

Завод коллективининг олдида такомиллаштирилган янги конструкциясидаги пахта териш машиналарини ўз вақтида ишлаб чиқаришдек муҳим вазифа турибди. Бу вазифани бажариш мастерлардан ўз техника билимларини тинмай ошираборишни талаб қилади. Броқ, корхона раҳбарлари бу масалага етарли э'тибор бермаётирлар. Масалан, бу йил министрлик томонидан ташкил этилган малака ошириш курсларига 53 киши юборилди. Афсуски, ана шу 53 кишининг ичида битта ҳам мастер йўқ.

«Ташсельмаш» заводининг хўжалик раҳбарлари, партия ва касаба союз ташкилотлари социалистик ишлабчиқаришнинг марказий фигураси — мастерларга бўлган ўзларининг нотўғри муносабатларини ўзгартишлари керак. Мастерлар ролини ошириш учун зарур бўлган ҳамма тадбирларни қисқа муддат ичида амалга ошириш лозим. Шундагина заводнинг ҳозирги вақтдаги қолоқликдан чиқариш ва унинг техника-иқтисодий кўрсаткичини яхшилаш мумкин.

Г. ДЕМИДОВ,

«Ворошиловец» газетасининг редактори.

Меҳнаткашларга маданий-маиший хизматни яхшилайлик

Янгийўл шаҳрида Иттифоқимизда танилган ғиштзаводи, вино, консерва, пахта тозалаш, ёғ заводлари ҳамда пойафзал комбинати каби йирик ишлабчиқариш корхоналари бор. Бу корхоналарда минглаб ишчилар ишлайдилар. Шаҳар аҳолиси зич, бунинг устига дам олиш кунлари атроф теваракдаги колхозлардан бирнеча азамат колхозчилар шаҳарга ҳордиқ чиқариш учун меҳмон бўлиб келадилар. Лекин шаҳарнинг аҳволи, унинг маданий ва маиший ташкилотлари меҳнаткашларнинг талабларини қаноатлантираолмаётир.

Шаҳар маркази бўйлаб ўтучи Самарқанд кўчасининг фақат 2 еридагина газета витринаси бор. Буларнинг бири шаҳар партия комитети ва иккинчиси эса Шаҳар совети ижроия комитети бинолари олдида бўлиб, улар «хўжа кўрсин»га ўрнатилиб қўйилган. Ҳар куни газеталар ўз вақтида осилиб, турилмайди. Ёғ экспеллер заводининг ётоқхонаси, пахта тозалаш заводи олдига газета витриналари қўйилиши жуда зарур, чунки бу ерда кўплаб ишчилар бўлиб туради.

Меҳнаткашларнинг яхши дам олишлари учун кинокартинанинг роли жуда катта. Буни шаҳар маданий оқартув бўлимидагилар жуда яхши биладилар. Лекин улар шаҳар аҳолисига кино хизматини яхшилаш тўғрисида ўйламаётирлар. Шаҳардаги «Победа» номли кино-театрнинг (директори ўртоқ Махатов) иши бунга яққол мисол бўлаолади. Яқинда Октябрь районининг Каганович номли колхозидан бу ерга меҳмон бўлиб келган ака-ука Маматқуловлар, театр экранида намойиш қилинаётган «Қанотлар устидаги юлдузлар» фильмини томоша қилишга қарор қилдилар. Орада фильмнинг бошланишига 20 минут вақт бўлиши ва буни кўриш учун тўпланган кишининг сони 50 дан ошиқ бўлмаслигига қарамай, театр кассасидан билет топишнинг иложи бўлмади. Ахири ўртоқлар 4 сўм 50 тийинлик билетнинг иккитасини чайқовчилардан 15 сўмга сотиб олишга мажбур бўлдилар. Юқоридагидек камчилик ва тартибсизликлар шаҳар маданият бўлими мудири ўртоқ Бозорбоевга, шаҳар партия комитети пропаганда ва агитация бўлими мудири ўртоқ Не'матуллаевга ма'лум. Не'матуллаев ва Бозорбоев ўртоқлар бундай камчилик ва тартибсизликларга э'тибор бермай келаётирлар.

Шаҳар умумий овқатланиш бўлимига қарашли биринчи чойхона (мудири ўртоқ Музаффаров) клиентларга яхши хизмат кўрсатмаётир. Чойхона жуда ифлос, кроватьларга тўшалган кигиз ва шолчалар бутунлай кирланиб кетган.

Пахта тозалаш заводи ишчилари ётоқхонасидаги 5-нчи ошхона сифатсиз овқат тайёрлаб сотмоқда. Бу ҳақда меҳнаткашлар томонидан шаҳар савдо бўлимига ёзилган 8 шикоят оқибатсиз қолиб кетган. Шаҳар савдо бўлимининг мудири ўртоқ Алексеенко ва савдо инспектори Балиутдинов ўртоқлар меҳнаткашларнинг ҳақли талабларидан кўз юмиб келганлар.

Шаҳар марказидаги колхоз бозорининг иши ва аҳволини талабга жавоб берадиган даражада деб бўлмайди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиладиган павильонлар ифлос, кирланиб кетган. Атрофларга тўпланиб қўйилган қовун-тарвуз пўчоқлари сасиб кетганлиги туфайли доим ёқимсиз ҳид думоққа урилиб туради. Бозор атрофидаги ариқчалар ҳам ифлосликларга тўлиб, пашшалар маконига айланган. Шаҳар партия комитети ва ижроия комитети юқоридаги камчиликларни бартараф қилиб, аҳолига маданий-маиший хизматни яхшилаш чораларини кўришлари зарур.

И. ХОЛТОШЕВ.

Илғорлар тажрибасини кенг қўлланиб, терим сур'атини кунсайин оширишга эришайлик!

☆ ☆

Моҳир теримчи

Янгийўл районидаги Сталин номли колхозга бориб, «энг яхши теримчи ким», деб сўрасангиз, ҳамма бир оғиздан ўртоқ Умри Орипованинг номини тилга олади.

Умри ёш пахтакор. Унинг «оқолтин» етиштира бошлаганига бор-йўғи саккиз йил бўлди.

Умри Орипова асли шаҳарли қиз. У, Тошкентда туғилиб, ўрта мактабни 1942 йилда шу ерда тамомлаган. У вақтлар — Улуғ Ватан урушининг энг оғир кунлари эди. Унинг акалари она-Ватанимизни душмандан мудофаа қилиш учун фронтга отландилар. Умри эса, фронтга ёрдам бериш мақсадида Сталин номидаги тўқимачилик комбинатининг тайёрлов цехига шогирд бўлиб ишга киради. Умри қунт ва сабот блан ўқиб, бирнеча йилдан сўнг тўқучи бўлиб етишди.

Куз пайти. Комбинат ишчилари колхозчиларга пахта теришда ёрдам бериш учун шаҳар атрофидаги колхозларга жўнаб кетдилар. Умри нишолдадек оппоқ пахталарни кўрар экан, «Мен ҳам колхозда меҳнат қилиб, ана шундай мўл ҳосил етиштирсам» деган фикр унинг қалбини чулғаб олди.

Умри онаси блан кечки овқатдан сўнг бўладиган қизғин суҳбатларнинг бирида:

— Онажон, мен колхозга бориб, пахта ўстирмоқчиман, — деди.

— Нима бўлди сенга, ахир сен тўқучи бўлсанг, бунинг устига шаҳарликсан — деди онаси.

— Албатта бораман, — деди Умри қат'ий оҳангда, ва шундай қилди ҳам...

Биринчи йили. Умри анчагина қийналди. Офтобда қорайди, одатланмаган қўллари оғрийбошлади. Салқингина цехда ишлаганлари унинг кўз ўнгидан бирин-кетин ўтиб турди. Лекин у, аҳдидан сра қайтмади, Умри қийинчиликларни орқада қолдириб юборди. Уни колхозчи дугоналари доим юпатишарди.

— Ҳали сиз янгисиз, шунинг учун бу ишлар сизга қийин кўринаяпти, кейин-кейин ўрганиб қоласиз...

Тўғри, дастлабки кунларда Умри ўз ўртоқларидан орқада қоларди. У, терим вақтларида кўпинча илғорларнинг иш методларини кузатиб, уларга тенглашиш ва ҳатто ўзиб кетиш учун курашди.

— Мен кўрсаткич тахтасидаги ўз фамилиям тўғрисида «96» рақамини кўрганимда ўзимда йўқ севинган эдим. Кейинчалик 110, 120...

— Далага эрта чиқиб, қош қорайганда қайтаман,— дейди Умри.— Мен пахтани икки қўллаб, ғўзанинг тепа томонидан бошлаб, пасигача териб тушаман, сўнгра ён томондаги ғўзаларнинг пахтасини пастдан юқорига териб чиқаман. Фартуғим тўлгач, эгат орасига қўйиб, иккинчи фартуққа тераверaман. Қўлимдаги фартуқ тўлгунча олдингисини хирмонга бўшатиб келадилар. Бу методни қўллaнганда вақт тежалади, иш унуми ортади. Тушки овқатни ҳам ишлаётган еримга олиб келадилар. Бунда вақтдан анча ютаман.

Ана шу илғор методни Умри Орипова кўпчилик теримчиларга ўргатди. Умрининг колхозчиларга қилган катта ёрдами туфайли терим сур'ати ошиб, терилаётган пахтанинг миқдори сезиларли даражада кўпаймоқда. Теримчилардан С. Чохалиева, Т. Шамаева, Н. Искандарова ўртоқлар Умрининг иш методини қўлланиб, кунига 120—130 килограммдан пахта термоқдалар. Улар мавсумда 10—12 тоннадан пахта теришга аҳд қилганлар.

Қуёш секин-аста уфққа бош қўймоқда. Умрининг чаққон қўллари ҳамон лўппи-лўппи пахталарни чаноқлардан лип-лип йиғиб олмоқда. Кунлик норма уч ҳисса ортиқ бажарилди. Броқ, Умри бу блан қаноатланмай, теримни давом этдирарди. Унинг бу йилги аҳди 15 тонна териш, бу ўтган йилдагидан 2 тонна ортиқ.

— Звено а'золаримиз партиянинг XX с'езди шарафига меҳнат вахтасида туриб, планни муддатидан илгари бажариш учун курашаётирлар,— дейди Умри Орипова,— мен ўз мажбуриятимни Улуғ Октябрь социалистик революциясининг шонли 38 йиллиги кунигача бажаришга қарор қилдим.

И. ЮРОВСКАЯ.

Илғорларга тенглашингиз

Бўка районидаги Вильямс номли колхознинг (раиси Азаматов, партия ташкилотининг секретари Мовлонов ўртоқлар) пахтакорлари партия ва ҳукуматимизнинг қарорларига жавобан ёз бўйи ҳалол меҳнат қилиб, 745 гектар ерда пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар.

Колхоз правлениеси етиштирилган бу мўл ҳосилни сра нобуд қилмай йиғиб-териб олиш ва давлатга топшириш учун барча ишчи кучи ҳамда моддий-техника воситаларини пахта йиғим-теримига сафарбар этдилар. Колхознинг меҳнатсевар теримчилари шонли партиямизнинг XX с'ездини муносиб совғалар блан кутиб олиш мақсадида социалистик мусобақани кучайтириб юбордилар. Социалистик мусобақа ўзининг дастлабки яхши натижаларини бермоқда.

Колхозда теримчилар учун барча шароит яратилиб берилди. Колхозда кунлик пахта тайёрлаш графиги тузилган. Бу график ҳар куни ортиғи блан бажарилмоқда. Айниқса колхознинг 1, 2, 3, 4, 6, 8 бригадаларида терим сур'ати кундан-кунга ошаётир. Ўртоқ Тўрақулов бошлиқ бригаданинг теримчилари ғайрат блан меҳнат қилиб, кунига графикда кўрсатилган 21 ўрнига 25—27 центнердан «оқолтин» топширмоқдалар. Шунингдек, Мирзаев бошлиқ бригада а'золари кунига 8,4 ўрнига 16—17 центнердан пахта тайёрламоқдалар. Теримчилардан С. Хожибекова, С. Тўйчиева каби ўнлаб теримчилар кунига 200—250 килограммгача етказиб пахта тераётирлар. Улар колхозда кўпмингчиларнинг ҳақиқий ташаббускорлари ҳисобланадилар.

Пахта йиғим-терими «XIX партс'езд» колхозида зўр уюшқоқлик блан ўтказилмоқда. Колхоз а'золари етиштирилган мўл ҳосилини чамалаб кўриб, 24,4 ўрнига, 28 центнердан ҳосил топшириш учун курашаётирлар. Улар ана шу мақсад блан социалистик мусобақани янада қизитиб, барча куч ва имкониятларни пахта йиғим-теримига сафарбар этаётирлар. Колхозда меҳнат интизомининг мустаҳкамланганлиги, теримчилар ўртасида социалистик мусобақа кучайтирилганлиги учун меҳнат унумдорлиги тобора ошмоқда. Айниқса, 17-нчи бригада теримчилари нормани 3 баравар ортиғи блан бажариб, бошқа бригада а'золарига ўрнак кўрсатмоқдалар. Худайқулова, Раҳимова каби чевар теримчилар ҳар 10 кунда 1450—1550 килограммдан ошириб пахта тердилар.

Колхознинг Н. Раҳмонова, А. Примева, И. Иброҳимова каби 10 лаб теримчилари мавсумда 15 минг килограммдан ошириб пахта териш мажбуриятини олганлар. Улар бу шарафли мажбуриятни бажариш учун теримнинг дастлабки кунларидан бошлаб юқори кўрсаткичларга эришмоқдалар.

Д. ҚОСИМОВ.

☆ ☆ ☆

Янгийўл районидаги Сталин номли колхознинг илғор теримчиларидан (чапдан ўнгга) Р. Рихсиева ва М. Рихсиева ўртоқлар КПСС XX сезди шарафига бошланган социалистик мусобақага қўшилиб, юқори кўрсаткичларга эришмоқдалар. Улар ҳар куни 180—190 килограммдан пахта териб, барча теримчиларга ўрнак бўлаётирлар. **Суратда:** илғор теримчилардан **Р. Рихсиева** ва **М. Рихсиева** ўртоқлар пахта даласида.

Т. Музаффаров ва **Володин** фотоси.

☆ ☆ ☆

КИНО—ГАЗЕТА

Кеч пайт. Колхознинг чароғон, музика садолари янграб турган кўчаларидан одамлар клуб биносига шошиб бормоқдалар. Ҳа демай зал тамошабинлар блан лиқ тўлди. «Ҳиндистонли меҳмонлар Совет Иттифоқида» деган фильмни кўргани келган тамошабинларга сеанс олдидан «кино—газета» кўрсатила бошлади.

Мана экранда момиқдай очилган гигант пахта, пахтанинг тагида донг қотиб ухлаб ётган киши пайдо бўлади. Қош-кўзлик гигант пахта ўз оёғи остида ухлаб ётган кишига хитоб қилиб турибди. Карикатура тегига «Мен очилдим-у нега сен ухлаб ётипсан?» деган сўзлар ёзилган. Буни кўрган ва ўқиган залдаги тамошабинлар гуриллаб кулиб юборади. Бундан сўнг экранда яна шунга ўхшаган карикатуралар пайдо бўлади, кулги авжига чиқади. Сўнгра экранда «Бугун «Красная заря» колхозида ким қанча пахта терди?» деган ёзув пайдо бўлади ва бирин-кетин илғор теримчиларнинг номлари ва қанча пахта терганлари кўрина бошлайди.

Қорасоч Арслонова — 234 килограмм;
Норгул Очилова — 202 килограмм;
Шарофат Ахмедова — 192 килограмм;
Карим Қузибоев — 192 килограмм;

Залда жонланиш, қизғин муҳокама, ба'зан эса экрандаги ёзувларни баланд овоз блан ўқиган кишиларнинг овозлари эшитилади.

«Кино-газета» тамом бўлди. Залдагилар бу «кино-газета»ни яна кўрсатишни илтимос қиладилар. «Кино-газета» такрорланади.

Гулистон районидаги «Красная заря» колхоз бошланғич партия ташкилотининг секретари ўртоқ Эрбўтаев ўз кабинетида жиддий иш устида ўтирибди. Унинг олдида далани айланганда нималарнидир ёзиб олган дафтари, ҳар қайси бригада теримчиларининг кундалик терган пахталари ёзиб бориладиган дафтарлар, ҳар қайси теримчилар олган социалистик мажбуриятлар ёзилган шартномалар бор. Эрбўтаев ҳечқандай ёзуви ва сурати йўқ тоза кино лентасига нималарнидир майда ҳарфлар блан ёзар эди. Тўғриси у «кино-газета»нинг навбатдаги сонини чиқармоқда эди.

Биз у блан суҳбатлашдик.

— Бизда,— деди Эрбўтаев,—«кино-газета» дан айниқса пахта терими даврида яхши фойдаланиш имкони бор. Ўз рассомимиз бор. Колхоз клубида ҳар куни бўладиган кино сеанслар олдидан «кино-газета»ни кўрсатиб бориш жуда катта ёрдам бермоқда.

Дарҳақиқат тўғри. пахта йиғим-терими тобора қизиб бораётган, ҳаммани пахта теримига сафарбар этиш лозим бўлган пайтда илғорларнинг тажрибасини кенг тарғиб этиш, дангасаларни аёвсиз танқид этиш ҳарбир колхоз партия ташкилотининг асосий вазифасидир. Шу жиҳатдан агитациянинг янги формаларини қўллаётган Гулистон районидаги «Красная заря» колхоз партия ташкилотининг бу иши диққатга сазовордир.

Б. ХАЛИЛОВ.

Теримчилар қўшиғи

Шабада ғир-ғир эсар
Колхозимиз еридан.
Теримчи қизлар кезар
Бири ўзиб биридан.

Оққуш каби узоқдан
Ярқирайди пахталар.
Терим қизғин кузакда,
Илғор қизлар мақталар.

Лўппи, момиқ пахталар
«Териб олинг!» деб боқар.
Барча ёшу-катталар
Пахтазор бўйлаб оқар.

Пахта — катта бойликдир,
Пахта бизнинг шараф-шон.
Бу шарафга лойиқдир
Колхозчилар ҳар қачон.

Шабада ғир-ғир эсар
Колхозимиз еридан.
Теримчи қизлар кезар
Бири ўзиб биридан.

Ил'ёс **МУСЛИМ.**

Репин ҳаёти ва ижодига бағишланган илмий конференция

Яқинда Олимлар уйида Ўзбекистон ССР Давлат сан'ат музейи, Олимлар уйи правлениеси, республика бадиий билим юрти ва Ўзбекистон ССР рассомлар союзининг ташаббуси блан улуғ рус рассоми Илья Ефимович Репин вафотининг 25 йиллигига бағишланган илмий конференция ўтказилди. Конференцияга Тошкент шаҳар меҳнаткашлари, пойтахт бадиий билим юртларининг студентлари, ўқучилари қатнашдилар. Конференцияни Ўзбекистон ССР Маданият министри ўртоқ А. Қўчқоров очди.

Ўзбекистон ССР халқ рассоми, СССР Бадиий академиясининг корреспондент-а'зоси Ў. Тансиқбоев Репин ижоди, унинг педагогик мероси, республика сан'ат музейидаги рассом картиналарининг экспозицияси тўғрисида доклад қилди. Шунингдек, конференцияда сан'ат музейининг илмий ходими С. Круковская, Ўрта Осиё Давлат университетининг доценти Г. Чабров ва бошқа ўртоқлар ҳам доклад қилдилар.

— Илья Ефимович Репин, — деди докладчи Ў. Тансиқбоев, — XIX асрдаги улуғ рус реалист рассомидир. Репиннинг номи бутун прогрессив инсоният зўр ҳурмат блан тилга оладиган ва фахрланадиган кишилар жумласига киради. Репин сан'атни халққа муқаддас хизмат қилишдир, деб қаради. У, ҳаёт воқи'ликларига нисбатан пассив ёки бефарқ муносабатда бўлган эмас. У ҳамиша ҳаёт воқи'ликларига зўр эҳтирос, зўр ҳис-туйғу блан қараб келди. Бу эса унинг рус ижтимоий ҳаётида актив роль ўйнашига сабабчи бўлди. Шунинг учун ҳам Репинни тўла равишда халқ рассоми деб айтиш мумкин.

Репин ижоди-турмушда ва сан'атда ҳақиқат учун курашдан иборатдир. Унинг ижодиёти чор Россиясидаги халқ турмуши, меҳнати, эҳтиёжи ва ҳуқуқсизлигини акс этдиради. У ўз ижодида чор самодержавиеси, ҳукмрон синф вакилларининг ёлғончилиги ва икки юзламалигини кескин фош этиб ташлайди, рус фани ва сан'атининг илғор кишилари образини ёрқин акс этдиради.

Репиннинг биринчи картинаси «Волгадаги бурлаклар» асаридир. Асар зўр маҳорат блан ишланган. Ўша даврнинг машҳур рассомларидан бири бўлган Стасов бу асар ҳақида бундай деган эди: «Кимки Репиннинг «Бурлаклар»ига қараса, у, дарҳол авторнинг кўзи олдидан ўтган манзаралар блан қаттиқ ҳаяжонланганини ва унга чуқур берилиб кетганини англаб олади». Репиннинг «Бурлаклари» халқ тақдири ҳақида ўйлашга мажбур этучи ҳаяжонли, тўлақонли полотнодир.

Репин портретчи сифатида рус сан'атида муҳим ўрин эгаллайди. У, М. П. Мусоргский, Л. Н. Толстой, В. В. Стасов, Н. А. Римский-Корсаков ва бошқаларнинг ажойиб портретларини яратди. Унинг «Қатл олдида ибодатдан воз кечиш» картинаси XIX асрнинг 80-нчи йиллари учун сиёсий жиҳатдан жуда актуалдир. Репин ўзининг энг яхши асарларидан бири ҳисобланган «Кутмаган эдилар» картинасини самодержавиега қарши революцион курашга бағишлайди. Картинада сургундан қадрдон оиласига қайтиб келган революционернинг учрашуви акс этдирилган. «Курски губернасида бут блан юриш» (1882 йил), «Иван Грозний ва унинг ўғли Иван» (1885 йил) картиналари ҳам рассомнинг энг яхши асарлари жумласига киради.

Репин ўз ижодининг энг гуллаган пайтида «Запорожьелилар» картинасини яратади. Жаҳон тасвирий сан'атида бир полотнода кишилар характерининг турли-туманлиги ва унинг барча кўринишларидаги кулги шунчалик зўр куч блан тасвирлаб берилган ана шунақа картина йўқ. Запорожьелиларнинг кулгиси кечирим сўрашни талаб этаётган турк султонига нисбатан бўлган нафратни ифодалайди.

Репиндан қолган бадиий мерос катта. Бу мерос рассомнинг ҳаддан ташқари меҳнатсевар ва ижодий куч-қувввати чексиз эканлигини кўрсатиб берадиган далилдир.

Репиннинг педагогик мероси тўғрисида қилинган докладда улуғ рус рассомининг педагогик фаолияти баён қилиниб, бунинг рус тасвирий сан'ати тарихида қанчалик катта аҳамиятга эга эканлигини Репин яхши тушунганлиги кўрсатиб ўтилди. Репин ёшлар блан ишлашнинг рассом учун катта ижодий стимул эканлигини яхши билган. Репин ва унинг сан'аткорлиги, талантли рус рассомларининг бирнеча авлодига катта ўрнак бўлди. Серов, Грабарь, Бродский ва бошқалар Репин етиштирган шогирдлардир. Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган сан'ат арбоби П. П. Беньков ҳам унинг ижодидан изчиллик блан фойдаланиб келган. Беньков 19 йилдан ортиқроқ Самарқанд бадиий билим юртида ўқитучи бўлиб ишлади.

Республика сан'ат музейининг илмий ходими С. Круковская музейда Репиннинг бирқанча ажойиб картиналари сақланиб келинаётганини конференция қатнашчиларига сўзлаб берди. Айниқса бу картиналар ичида «Зинадаги қиз», «Қиз портрети», «Ремизов карикатурасининг портрети» каби асарлар диққатга сазовордир.

Конференция жуда қизиқарли ўтди.

О. АПУХТИН.

Ўсимликшунослик тажриба станциясида

Ўсимликшунослик Бутуниттифоқ институтининг Ўрта Осиё тажриба станцияси Орджоникидзе райони территориясига жойлашган. Станция жуда обод ва кўркам бўлиб, кенг майдонга экилган турли қишлоқ хўжалиги ўсимликлари гўзал манзара ҳосил қилган. Бу станция ходимларининг ижодий меҳнати натижасидир.

Ўсимликларнинг юқори ҳосил берадиган сортларини топиш селекциячилик муассасаларини коллекция материаллари блан та'минлаш соҳасида тажриба станцияси ташкил қилингандан бери ўтган 20 йил ичида бирмунча яхши ишлар қилинди. Бу ерда 50 дан ортиқ ўсимлик турининг 30 мингга яқин сорти бор. Пахта, жут, каноп, буғдой, қовун, узум каби қишлоқ хўжалиги экинларининг жаҳонга машҳур сортлари шу ерда етиштирилган.

Станцияда тажрибали илмий ходимлар иш олиб бормоқдалар. Журавель ва Негруль ўртоқлар узумнинг юқори ҳосил берадиган «Победа» сортини, Культиясов ва Переверзов ўртоқлар эса жутнинг «Первенец Узбекистана» сортини топганликлари учун Сталин мукофотига сазовор бўлдилар.

Ҳозир жутнинг «Первенец Узбекистана» сорти Ўрта Осиё республикаларида кўплаб етиштирилмоқда. Илгарилари бу қимматбаҳо хомаш'ё Ҳиндистондан келтирилар эди. Шунингдек, станция илмий коллективи канопнинг эски сортига қараганда 53 процент кўп ҳосил беручи янги сортини топиб, катта муваффақиятга эришди. Орджоникидзе районининг колхозлари сўнгги йилларда помидорнинг тажриба станцияси ходимлари томонидан топилган «Майкопский Урожайный» сортини экиб, юқори ҳосил етиштирмоқдалар.

Ҳозир станция ходимлари маккажўхори ва кунгабоқарнинг энг кўп силос массаси берадиган сортини танлаш устида иш олиб бормоқдалар. Бу соҳада дастлабки муваффақиятларга эришилди. Экиш учун колхозларга тавсия этилган маккажўхорининг ВИР—156 маркали сорти гектар бошига 60 центнердан ортиқ ҳосил беради. Бундан ташқари, станция илмий ходимлари колхозлар учун бир йилда икки марта ҳосил йиғиб олиш имконини берадиган маккажўхори сортини ҳам етиштириб бердилар.

В. ПРИШЧЕПА.

ТАНҚИД ВА БИБЛИОГРАФИЯ

„Ўзбек тилида шарт ва тўсиқсиз эргаш гаплар“

Ўзбекистон ССР Фанлар Академияси нашриёти олий ўқув юртлари учун қўлланма яратиш мақсадида ўзбек тилининг илмий грамматикасини тузиш мақсадида «Ҳозирги замон ўзбек тили курсидан материаллар» сериясида бирқанча брошюралар нашр этди. Бу брошюраларнинг кўпчилиги ўзбек тили морфологиясига тааллуқлидир. Синтаксис масалалари бўйича ҳам ба'зи нарсалар нашр этилмоқда, лекин жуда оздир.

А. Азизованинг «Ўзбек тилида шарт ва тўсиқсиз эргаш гаплар» китобчаси ўзбек тилида кам ўрганилган соҳа—синтаксиснинг актуал темасига бағишланганлиги блан аҳамиятлидир. Ма'лумки, морфология ва синтаксис ҳарбир тил грамматикасининг асосини ташкил этади. Шу нуқтаи-назардан қараганда ўртоқ Азизованинг бу китобчасида кўтарилган масала ўзбек тилининг синтаксис бахсини ўрганишда муҳим роль ўйнаши мумкин. Броқ муҳим масалага бағишланган бу китобчада жиддий нуқсон ва камчиликлар мавжуддир.

Аввало шуни айтиш керакки, китобда шарт эргаш гапнинг ма'но ва хусусиятлари ма'лум бир тартибда аниқ ва атрофлича кўрсатиб берилмаган. Шарт эргаш гапнинг ма'но ва хусусиятлари унинг замон блан бўлган муносабатида бири-иккинчиси блан аралаштириб юборилган. Бунда, дастлаб, шарт эргаш гапнинг ифодаланишидаги уч ҳолат ҳақида гапиришга тўғри келади. А. Азизова ўзбек тилидаги шарт эргаш гаплар қўлланишига кўра реал, ирреал, тусмол каби уч ҳолатда бўлади, деб кўрсатади. Авторнинг фикрича **реал ҳолатдаги шарт эргаш гап** бош гапдаги иш ва ҳаракатнинг аниқ бажарилишини, **ирреал ҳолатдаги шарт эргаш гап** шу шарт ма'носининг та'сири натижасида бош гапдаги иш-ҳаракатнинг вужудга чиқмаслигини, **тусмол ҳолатдаги шарт эргаш гап** эса, бажарилиши келажакда фараз этилган шарт ма'носини ифодалайди. (12, 16, 19 бетлар). Китобдаги шарт эргаш гапларнинг қўлланилиши ҳақидаги бу классификация талабга тўла жавоб бераолмайди. Чунки автор шарт эргаш гапларнинг қўлланишидаги реал, ирреал ва тусмол ҳолатларнинг бир-биридан фарқи, уларнинг белгиларини аниқ кўрсатмаган, уч ҳолатга ажратишда эса, ма'лум принципга асосланмаган. Бунинг устига шарт эргаш гапларнинг қўлланилишига оид материалларни анализ қилишда бу уч ҳолат бир-бири блан қориштириб юборилган. Фикримизнинг исботи учун уч ҳолатдан биттадан мисол келтириш блан чегараланамиз: 1. «Чингизхон бировни ўзи ўлимга ҳукм қилса, шундай ишора қиларди» (**Реал холат** — 15—16 бет); 2. «Сал бурунроқ ўтказилса, анча бўй берган бўларди» (**Ирреал ҳолат**—18 бет); 3. Агар у қочмаган бўлса, ҳозиргача уларнинг биронтасига учрашган бўлар эди» (**Тусмол ҳолат** — 20 бет).

Кўриниб турипти, мисоллардаги шарт эргаш гапларнинг уччови ҳам ўтган замонда бажарилиши лозим бўлган шарт ма'носини билдиради. Мисоллардаги шарт эргаш гапларнинг шу қўшма гап составида ифодалаган ма'но ва хусусиятлари ҳамда бажарган функциялари бирхилдир. Шундай экан, буларни уч ҳолатга бўлишга ҳечқандай асос йўқ. Автор шарт эргаш гапнинг уч ҳолатда қўлланилишини ма'лум бир принципга асосланган ҳолда, бир-биридан тубдан фарқ қилишини кўрсатиб бериши лозим эди.

Шунингдек, шарт эргаш гапнинг уч ҳолатга бўлинишидаги **ирреал (ноаниқ)** ва **тусмол** ҳолатлар бир-бири блан мутлақо ўхшашдир. Китобда: «Тусмол ҳолат бажарилиши келаси замонда фараз этилган ҳаракатни ифодалаш учун ишлатилади» (20 бет) деб алоҳида такидланади. Броқ, ирреал (ноаниқ) ҳолатдаги: «Агар дун'ёнинг нариги бурчига сизни опичиб боришга тўғри келсайди (келса эди) мен севина-севина бажарардим (17 бет). Мабодо Алишернинг ўзидан сўралса, у жаноб ҳам балки, сизнинг каби жавоб берар (18 бет). Олтинсой колхозлари қурилиш совети тузиб, ГЭС қуришга бошласалар, большевикча иш қилган бўлар эдилар». (18 бет) каби бирқанча мисоллар ҳам нима сабабдандир **бажарилиши келажак замонга оид бўлган иш-ҳаракатни билдирадилар.** Шу блан бирга, келажакда бажарилиши фараз этилган шартни билдириши зарур бўлган тусмол ҳолатдаги: «Сидиқжон бундай гап чиқишини кутмаган бўлса керак, қаттиқ изо тортди. Қизил Аскарларнинг тўрттаси ярадор бўлса керак, зўрға қадам ташлаб келар эди» (20 бет) каби мисоллардаги шарт эргаш гаплар нима учундир ўтган замонда бажарилган иш-ҳаракатни билдирадилар. Бунинг устига, китобнинг 23 бетидаги (тусмол ҳолатдаги) «Бахил топса, босиб ер, ботир топса, барча ер» каби мисоллар ишнинг фақатгина келажакда бажарилиши лозим эканлигини кўрсатмасликлари блан бирга, ҳечқандай фараз ма'носини ҳам ифодаламайдилар. Шуни ҳам айтиш керакки, агар «тусмол ҳолат бажарилиши келаси замонда фараз этилган ҳаракатни ифодалаш учун ишлатилса» (20 бет), ундан сўнг, китобнинг 21 бетига келиб, «эргаш гапнинг кесими **«керак»** сўзи блан бирга ишлатилганда ва бош гапнинг кесими ўтган замон аниқлик фе'ли блан ифодаланганда «ўтганда ма'лум бир шароитга боғлиқ ҳолда бажарилган иш-ҳаракатни англатади» дейишнинг нима ҳожати бор?! Кўриниб турипти, тусмол ҳолатдаги шарт эргаш гап фақат келажак замонга тегишли бўлган фараз ма'носини эмас, балки ҳечқандай фараз ма'носига эга бўлмаган ҳолда ўтган замонда бажарилган иш-ҳаракатни ҳам билдирар экан. Юқоридагилардан ма'лум бўлдики, китоб автори шарт эргаш гапнинг қўлланишидаги уч ҳолатни аниқлашда гапнинг ма'но ва тузилиши хусусиятларини тўлиқ ҳисобга олмаган, натижада, шарт эргаш гапнинг қўлланилиши ҳақидаги классификация **(уч ҳолат)** ноаниқ ва чалкаш бўлиб чиққан.

Китобдаги яна бир асосий камчилик шарт эргаш гапнинг замон блан бўлган муносабатини тўғри аниқлаб бермаслигидадир. Ма'лумки, шарт эргаш гапдан англашилган ишнинг қайси замонга тегишли экани бош гап кесимининг қайси замонда бўлиши блан боғлиқдир. Броқ, китоб автори шарт эргаш гапнинг бу хусусиятига э'тибор бермаган, бинобарин, бош гап кесими блан шарт эргаш гап кесими орасидаги замонлар нисбати аниқ кўрсатилмаган ва бирнеча ўринларда замонлар нисбати нотўғри ҳал қилинган. Ўртоқ Азизова шарт фе'лининг синтактик хусусиятини аниқлашда унинг семантик ва грамматик хусусиятига э'тибор бермаган ҳолда, шарт фе'лининг ма'но ва шакл томондан боғлиқлигини бир-биридан ажратиб қўйган. Китобнинг 12 — 13 бетларидаги шарт фе'лининг бир хусусиятини икки хил хусусият қилиб кўрсатучи 1 ва 4 пунктлар фикримизнинг исботидир.

Шарт фе'лининг замон формалари блан бўлган муносабатини аниқлашда, унинг ма'носига авторнинг э'тиборсизлик блан қараши нотўғри фикрларнинг туғилишига сабаб бўлган. Масалан, китобда бундай деб ёзилади: «Эргаш гапнинг кесими шарт модаллиги ва бош гапнинг кесими ҳозирги-келаси замон аниқлик фе'ли блан ифодаланганда... эргаш гап ҳақиқатан ҳам ҳозирги замонда бажарилиши мумкин бўлган ҳаракатни кўрсатади: Муҳурга нима ўйилган бўлса, қоғозга ҳам шу тушади. Агар мақсад муяссар бўлмаса, унинг дардини бутун умр ўзларига ҳамшира қиладилар» (14 бет) Бу мисолларда ишнинг бажарилиши ҳозирги замонга эмас, биринчи мисолда ҳозирги-келаси замонга, иккинчи мисолда эса, келаси замонга тегишли-ку?! Шунингдек, «Қўллари чарчаб пасайиб қолса, назоратчи кўтариб қўяр эди». (15 бет) мисоли ҳам **«ҳозирги замонда бажарилаётган ҳаракатни»** эмас, балки ўтган замонда бўлган ишни билдиради.

Бу каби нотўғри талқин қилинган фикрларни китобнинг 15 бетидаги VI пунктда, 16 бетидаги 3-нчи абзацда, 17 бетдаги 7-нчи абзацда, 18 ва 19 бетлардаги III пунктларда, 13 бетдаги 3, 4, 5-нчи абзацларда, 24 бетдаги 4-нчи абзацда, 29 бетдаги 2-нчи абзацда ва бошқа бетларида ҳам учратиш мумкин.

Шарт эргаш гаплардаги замонлар нисбатининг бундай нотўғри берилишига сабаб, ўртоқ Азизованинг фе'ллардаги замон формаларини билмаслиги ва улардаги ма'ноларни тўғри тушунмаслиги ҳамда фарқламаслигидадир. Авторнинг **ўтган замон давом фе'ли** (тиришар эди, бўлар эди)ни китобнинг 15 бетида **«Келаси замон гумон фе'ли»** (?), 16-нчи бетида эса, «ўтган замон гумон фе'ли» (?), келаси замон мақсад фе'лини эса, «Истак фе'ли» (?) (11 бет) деб нотўғри аташи, юқоридаги фикрни исботловчи далилдир. Айниқса, А. Азизованинг келаси замон шарт фе'ли (ташласангиз, десангиз)ни китобнинг бир ерида «ҳозирги замон шарт фе'ли» (?). иккинчи бир ерда эса, келаси замон ма'носида, ҳозирги-келаси замон шарт фе'ли (?) деб бир нарсани икки хил қилиб кўрсатиши ўқучини чалғитиб қўяди, (12—13 бетлар). Хуллас, китобда шарт эргаш гаплардаги замонлар нисбати замон формалари блан боғлиқ ҳолда конкрет аниқлаб берилмаган.

Китобдаги асосий камчиликлардан яна бири шуки, унда шарт фе'лининг замони нотўғри кўрсатилган. Автор бундай деб ёзади: «Шарт фе'ли фақат икки замонгагина—ҳозирги-келаси ва ўтган замонга эга» (10 бет). Бу хато фикрга мутлоқо қўшилиб бўлмайди. Шарт фе'ли **ёзган бўлган бўлса, ёзаётган бўлса, ёзар бўлса (ёзса)** каби бўлиб, қўшма фе'л шаклида, уч замонда ҳам қўлланиш хусусиятига эга.

Шарт фе'ли мустақил ҳолда (шарт эргаш гапнинг кесими вазифасида қўлланилмаган вақтда) ёзса, ишласа каби бўлиб, кўпроқ келаси замон ма'носини ифодалайди. Шарт фе'ли шарт эргаш гапнинг кесими вазифасида қўлланганда эса, унинг замони кўпроқ бош гап кесимининг замони блан боғлиқ бўлади. Агар бош гапнинг кесими ўтган замон формасида бўлиб, ишнинг ўтган замонда бажарилганлигини билдирса, шарт эргаш гапнинг ма'носи ўтган замонга тааллуқли бўлади. Мисол: «Агар у касал бўлмаса, ўқишга келган бўлар эди», «Шарт фе'лининг бундай хусусиятларини китоб автори аниқ кўрсатаолмаган.

Авторнинг яна бир жиддий камчилиги шуки, у ўз асарида тўсиқсиз эргаш гапнинг хусусиятларини конкрет аниқлаб бермаган. Тўсиқсиз эргаш гап учун берилган та'риф жуда ҳам чалкаш бўлиб чиққан. Китобда бундай деб ёзилади:

«Тўсиқсиз эргаш гаплар бош гапдаги иш ҳаракатнинг бажарилишига тўсиқ бўлган (?) шартни ифодалайди» (30 бет) Ажабо, шундай бўлса, «тўсиқсиз эргаш гап» дейишнинг нима ҳожати бор?! Шу блан бирга, тўсиқсиз эргаш гапларни уч группага ажратиш юқоридаги (шарт эргаш гаплардаги)дан кўра ҳам чалкашроқдир. Шунга ўхшаш, китобда: «Тўсиқсиз эргаш гаплар, асосан, шарт гапларнинг бир туридир» (30 бет) дейилади-ю, аммо бу фикр илмий асосда исботланмайди.

Шуни алоҳида такидлаш керакки, ўзбек тилидаги тўсиқсиз эргаш гапларни ма'носига кўра икки группага ажратиш жуда ҳам ўринсиз ва асоссиздир (32-33 бетлар). Чунки, китобдаги тўсиқсиз эргаш гапларни бундай икки группага ажратилиши биринчидан, бир-биридан принципиал фарқ қилмайди, иккинчидан ,бу икки группа бир-бирига ўхшаш бўлиб, бири иккинчисини тўлдириб туради ,ниҳоят, учинчидан бу бўлиниш амалий жиҳатдан тўла тасдиқланмайди.

Кези келганда шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, китоб авторининг тил тушунчаси ва терминларига бефарқ қараши, ҳамда мас'ул редактор С. Иброҳимовнинг бепарволиги натижасида китобда: **«Қат'ий келаси замон», «Яқин келажак замон»** (16 бет), **«Ўтган замон гумон фе'ли», «Яқин ўтган замон фе'ли», «Шарт—натижа алоқаси»** (17 бет), **«Модал белгилар», «систематик хусусият»** (8,15 бет), **«Қўшимча гаплар»** (32 бет) каби мужмал, нотўғри терминлар ишлатилган.

Ўттизуч бетли шу кичик китобчада 9 бетдан иборат катта кириш сўз берилиб, унда ўзбек тили грамматикасига оид асарларда мавжуд бўлган шарт фе'ли ҳақидаги чалкаш фикрлар қаттиқ танқид қилинади. Броқ, шунга қарамай, юқорида кўрсатилганидек, бу китобнинг ўзида ҳам чалкашликларга, ноаниқликларга йўл қўйилган. Бундай чалкаш ва қарама-қарши фикрлар китобнинг 11, 15, 17, 32 ва бошқа бетларида учрайди.

Хулоса қилиб, шуни айтиш керакки, «Ўзбек тилида шарт ва тўсиқсиз эргаш гаплар» китобчаси илмий грамматика тузиш талабига тўла жавоб бераолмайди. Китобни қайта нашр этилганда уни чалкашликлардан холи қилиб, фикрларни ма'лум бир системада аниқ, илмий жиҳатдан асосланган ҳолда баён қилишга эришиш лозим.

К. НАЗАРОВ.

Люксембург парламент делегацияси Москвага келди

СССР Олий Советининг таклифига мувофиқ 3 октябрьда Буюк Люксембург Герцоглиги парламент делегацияси Москвага келди. Депутатлар Палатасининг Раиси Эмиль Рейтер делегацияга бошчилик қилмоқда. Делегация составида қуйидагилар бор: Ромен Фандель, Тони Бьевер, Мишель Эвен, Роберг Шаффнер, Альфонс Шильтгес, Артур Узельдингер, Марсель Мерис.

Буюк Люксембург Герцоглиги ва СССР давлат байроқлари блан безатилган Внуково аэродромида парламент делегациясини СССР Олий Советн Иттифоқ Совети Раисининг ўринбосари А. А. Лебедев, СССР Олий Совети Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари П. Г. Тичина, СССР Гўшт ва сут маҳсулотлари саноати министри С. Ф. Антонов, Автомобиль саноати министри Н. И. Строкин, СССР Олий Советининг депутатлари А. Ф. Борисов, Г. А. Борков, Н. М. Клюкин, Ф. Д. Кулаков, С. А. Скачков, И. П. Ширков, В. М. Чураев, РСФСР Олий Советининг депутатлари Е. М. Александрова, Ю. Ф. Домбровская, Д. А. Поликарпов, СССР Министрларининг ўринбосарлари Н. Г. Овсянников, В. С. Семёнов, К. Я. Сергейчук, В. Н. Столетов, Н. Е. Твердохлебов, ТАСС Мас'ул раҳбарининг ўринбосари К. П. Ширяев, Москва шаҳар Совети ижроия комитети раисининг ўринбосарлари Н. П. Бобровников ва А. П. Кулаков, СССР Олий Совети Президиуми Канцеляриясининг бошлиғи Н. К. Козлов, СССР Олий Совети Президиуми Протокол бошлиғи Г. П. Фомин, СССР Ташқи ишлар министрлиги 1-нчи Европа бўлимининг мудири А. А. Арутюнян, СССР Ташқи ишлар министрлиги Протокол бўлими мудирининг вазифасини ижро этучи И. Н. Якушин, Чет эллар блан маданий алоқа қилучи Бутуниттифоқ жамияти правлениесининг а'зоси Ю. М. Брусничкин, СССР Олий Совети Президиумининг ва СССР Ташқи ишлар министрлигининг мас'ул ходимлари кутиб олдилар.

Парламент делегациясини Люксембургнинг СССРдаги Муваққат Ишлар Вакили А. Лабойри, матбуот вакиллари ҳам кутиб олдилар.

Делегация блан бирга Люксембургнинг СССРдаги Фавқулодда Вакили ва Мухтор Министри Ренэ Блюм Москвага келди.

Аэродромда ҳозир бўлган кишилар Люксембург парламенти депутатларини қизғин табрикладилар.

СССР Олий Совети Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари П. Г. Тичина Люксембург парламентининг депутатларига мурожаат қилиб, бундай деди:

— Раис жаноблари,

Жаноб депутатлар,

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети номидан сизларни Ватанимизнинг пойтахти Москвага келишингиз муносабати блан самимий табриклашга рухсат этгайсиз!

Биз Люксембург халқи вакилларини ўз меҳмонларимиз сифатида қабул қилишимиз блан жуда хурсандмиз.

Мен буерда, Люксембург парламенти депутатларининг Совет Иттифоқига келиши мамлакатларимиз халқлари ўртасидаги дўстона муносабатларни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш нуқтаи назаридан катта аҳамиятга эга бўлади, деб айтсам, ҳаммамизнинг фикримизни изҳор қилган бўламан деб ўйлайман.

Биз сизларга мамлакатимиз блан ва халқимизнинг ҳаёти блан танишиш имкониятини берамиз. Биз бу блан қувонамиз. Совет Иттифоқида бўлган вақтингизда Сиз тинч ижодий меҳнат блан шуғулланаётган совет кишиларининг Люксембург халқи блан дўстлик ва ҳамкорликни кенгайтириш ва мустаҳкамлашни астойдил истаётганликларини ва барча халқлар ўртасида тинчлик ишини қаттиқ туриб ҳимоя қилишга қат'ий қарор берганликларини ўз кўзларингиз блан кўраоласиз.

Мен ишонч билдириб айтаманки, бизнинг мамлакатимизга қилган бу сафарингиз Люксембург блан Совет Иттифоқи ўртасида ўзаро муносабатларнинг турли соҳаларида янада маҳкамроқ алоқа ўрнатишга олиб келади.

Буларнинг ҳаммаси правардида халқаро кескинликни янада юмшатишга ёрдам беради ва бутун дун'ёда тинчликни мустаҳкамлаш ишига ҳисса қўшади, деб ишонамиз!

Азиз меҳмонлар, хуш келибсиз!

Буюк Люксембург Герцоглиги Депутатлар Палатасининг Раиси Эмиль Рейтер жавоб нутқи сўзлади. У, аэродромда самимий кутиб олинганликлари учун ташаккур изҳор қилди. Эмиль Рейтер айтдики, Люксембург ва СССРнинг расмий вакиллари ўртасида шахсий алоқалар ҳар икки халқ ўртасидаги дўстона алоқаларни мустаҳкамлашга ёрдам бериши лозим. (ТАСС).

СССР Олий Советининг делегацияси Белградга келди

БЕЛГРАД, 3 октябрь. (ТАСС). Югославия Иттифоқ Халқ Скупшчинасининг таклифига мувофиқ Москвадан йўлга чиққан СССР Олий Совети делегацияси бугун махсус самолётда Белградга келди. СССР Олий Совети Иттифоқ Советининг Раиси А. П. Волков делегацияга бошчилик қилмоқда.

Югославия ва СССР давлат байроқлари блан безатилган Земун аэродромида СССР парламент делегациясини ЮФХР Иттифоқ Халқ Скупшчинаси Иттифоқ вечесининг раиси Владо Зечевич, ЮФХР Иттифоқ Халқ Скупшчинасининг ишлабчиқарувчилар вечесининг раиси Иван Божичевич, Иттифоқ Ижроия Вечесининг а'зоси Велько Зекович, ташқи ишлар давлат секретарининг ўринбосари Хасан Бркич, Иттифоқ Халқ Скупшчинасининг депутатлари Рал Недделькович, Пуниша Перович, Милиян Неоричич, Марин Ягодич, Лазар Мойсов, Добрица Чосич, Боса Цветич, Югославия коммунистлар союзи Белград шаҳар комитетининг секретари Джурица Йойкич, Белград халқ комитети раисининг ўринбосари Божидар Томич, Сербия Халқ Скупшчинасининг секретари Селмо Хашимбегович, Сербия Вечеси ижроия комитети раисининг ўринбосари Боя Лекович, ташқи ишлар давлат секретариатининг мухтор министри Драгое Джурич, ташқи ишлар давлат секретариатининг маслаҳатчиси Владимир Сайчич ва бошқалар кутиб олдилар.

Парламент делегациясини СССРнинг Югославиядаги фавқулодда ва мухтор элчиси Н. П. Фирюбин, элчихона ходимлари, матбуот вакиллари ҳам кутиб олдилар.

Аэродромда ҳозир бўлган кишилар совет халқининг вакилларини самимий табрикладилар ва уларга гуллар тақдим этдилар.

Совет парламент делегациясининг бошлиғи А. П. Волков аэродромда микрофон олдида бундай деди:

Қадрли ўртоқлар!

Сизлар бизни ғоят самимий кутиб олганлигингиз учун СССР Олий Совети делегацияси номидан сизларга чин кўнгилдан ташаккур изҳор қилишга рухсат этгайсиз. Биз Югославия Федератив Халқ Республикаси Иттифоқ Халқ Скупшчинасининг Югославияга келиш ва халқингизнинг турмуши блан танишиш ҳақидаги таклифини зўр хурсандчилик блан қабул қилдик.

Югославия Иттифоқ Халқ Скупшчинаси делегацияси яқинда Совет Иттифоқига келган эди. Биз шунга жавобан буерга келдик. Югославия парламент делегациясининг Совет Иттифоқида бўлиши натижасида мамлакатларимиз халқлари ўртасидаги қадимги дўстлик янада кенгайди ва кучайди. Иккинчи жаҳон уруши йилларида, я'ни Совет Иттифоқи ва Югославия халқлари фашист босқинчиларга қарши қаҳрамонона озодлик курашини биргаликда олиб борган даврда бу дўстлик айниқса мустаҳкамланган эди.

Югославияли дўстларимиз Совет Иттифоқида бўлган вақтларида совет халқининг қардош Югославия халқига ғоят чуқур, ғоят самимий ва чин кўнгилдан меҳр-муҳаббат блан қараганликларини кўриб ишонаолдилар, деб ўйлаймиз.

Совет кишилари ўз азиз меҳмонларини улар қизиққан ҳамма нарса блан зўр хурсандчилик блан таништирдилар ва саноат, қишлоқ хўжалиги, фан, маданият ва техника соҳасида эришган муваффақиятларини югославияли дўстлари блан астойдил ўртоқлашдилар. Югославия Федератив Халқ Республикаси Скупшчинаси делегацияси СССРда социалистик қурилиш тажрибаси блан бевосита танишиб чиқиш имкониятига эга бўлди.

Бизнинг ўртамизда бўлган яхши муносабатлар бузилган пайт энди қайтиб келмаслигига, халқларимизнинг тинчлик ва дўстликда яшаб ўзларининг бахтли ҳаётларини қуришларига халақит берадиган ҳечқандай ғовлар йўқлигига совет халқи астойдил ишонади.

Биз, Югославия Иттифоқ Скупшчинаси делегациясининг Совет Иттифоқига қилган сафари каби СССР Олий Совети делегациясининг Югославия Федератив Халқ Республикасига қилган сафари ҳам мамлакатларимизнинг манфаатлари йўлида, тинчлик ва социализм манфаатлари йўлида СССР ва Югославия Федератив Халқ Республикаси халқлари ўртасида ҳартомонлама сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳамкорликни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлашга ёрдам беради, деб қат'ий ишонч билдиришни истар эдик.

Бутун совет халқи номидан қардош югослав халқига қизғин салом топширишга ва югослав халқининг ўз мамлакатини ривожлантириш ва ўз давлатини гуллаб-яшнатишда бундан буён ҳам катта муваффақиятлар қозонишини тилашга рухсат этгайсиз.

РУМИНИЯ ИШЧИ ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

БУХАРЕСТ, 2 октябрь. (ТАСС). Матбуотнинг билдиришича, 1955 йил 30 сентябрь ва 1 октябрьда Руминия ишчи партияси Марказий комитетининг пленуми бўлиб ўтган. Пленумнинг ишларида партия область комитетларининг биринчи секретарьлари қатнашганлар. Пленум қуйидаги масалаларни муҳокама қилган: 1. Ташкилий масалалар; 2. Руминия ишчи партиясининг II с'ездини чақириш тўғрисида ва с'езднинг кун тартибини тасдиқлаш ҳақида; 3. 1955 йилдаги қишлоқ хўжалик ишларининг бориши тўғрисида.

Марказий комитет пленуми ўртоқ Г. Георгиу-Дежни Руминия ишчи партияси Марказий комитетининг биринчи секретари қилиб бир овоздан сайлаган ва ўртоқ Г. Апостолни бу вазифадан озод қилган. Пленум ўртоқ И. Кишиневскийни бир овоздан Руминия ишчи партияси Марказий комитетининг секретари қилиб сайлаган. Ўртоқ Г. Апостол Руминия касаба союзлари Марказий кенгаши томонидан касаба союзлари Марказий кенгашининг раиси қилиб сайланган.

Пленум Руминия ишчи партиясининг II с'ездини 1955 йил 23 декабрьда қуйидаги кун тартиби блан чақиришга қарор қилган:

1. Руминия ишчи партияси Марказий комитетининг ҳисобот доклади — докладчи ўртоқ Г. Георгиу-Деж.
2. Марказий ревизия комиссиясининг доклади — докладчи ўртоқ Гуинэ Николае.
3. Халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1956 — 60 йилларга мўлжалланган иккинчи бешйиллик плани тўғрисида II с'езднинг директивалари ҳақида доклад— докладчи ўртоқ Киву Стойка.
4. Руминия ишчи партияси уставини ўзгартириш тўғрисида доклад — докладчи ўртоқ Чаушеску Николае.
5. Партиянинг марказий органларини сайлаш.

Пленум бу йилги кузги қишлоқ хўжалик ишларини муваффақиятли суратда тамомлашни кўзда тутган амалий тадбирларни ишлаб чиққан.

БМТ Бош Ассамблеясининг X сессияси

3 октябрь эрталабки ялпи мажлис

НЬЮ-ЙОРК, 4 октябрь. (ТАСС). БМТ Бош Ассамблеясининг 3 октябрь эрталабки ялпи мажлисида умумий сиёсий дискуссия давом этди.

Эфиопия делегациясининг бошлиғи Ато Аклику Хабте-Волд биринчи бўлиб сўз олди. У, барча халқларнинг ўз тақдирларини ўзлари белгилашига эришишга қаратилган ҳаракатни рағбатлантириш — БМТнинг асосий вазифаларидан бири бўлиши керак, деди. У, БМТ кам тараққий этган мамлакатларга иқтисодий ва техника жиҳатидан ёрдам кўрсатиш тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилиши лозим, деган делегатларнинг шу фикрига қўшилди.

Эфиопия делегати Уставни қайтадан кўриб чиқиш учун конференция чақирилишини ёқлади.

Шундан кейин Швеция делегациясининг бошлиғи Унденга сўз берилди. Унден халқаро кескинликнинг юмшатилишига ёрдам берган воқиаларни санаб кўрсатиб, тўрт давлат ҳукуматлари бошлиқларининг Женева кенгаши ва атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш юзасидан чақирилган конференция блан бир қаторда Порккала-Удд базасини Финляндияга қайтариб бериш тўғрисидаги Совет-Финляндия битими ҳам ана шундай воқиалар жумласидандир, деди. Мен, деди у, ўзининг ижара ҳуқуқлари муддати ўтишидан анча илгариёқ бу ҳуқуқлардан воз кечган Совет Иттифоқи ҳукуматининг олийжанобларча қилган иши натижасида қўшнимиз территориясида четэл ҳарбий базаси бўлмаслиги тўғрисида швед миллати қувонаётганлигини Швеция вакили сифатида буерда изҳор қилиб ўтаман.

Унден БМТ Уставини қайтадан кўриб чиқиш юзасидан конференция чақириш муддатини белгилашга қарши чиқди. Уставнинг камчиликларини, деди у, муболаға қилиб кўрсатиш керак эмас. Ҳамкорлик қилишга етарли ирода бўлган тақдирда ҳозирги Устав жуда яхши иш кўрсатаолади. Унден БМТ универсаллик принципига рози бўлади ва илгари кандидат бўлган кўпчилик мамлакатларни Уставни қайта кўриб чиқиш конференцияси чақирилишидан олдин ўз сафига қабул қилади, деб умид билдирди.

Сўнгра, Унден қуролсизланиш проблемаларига тўхталиб бундай деди: АҚШда ва бошқа мамлакатларда, қурол-яроғларни ёппасига камайтириш тўғрисидаги шартномага эришиб бўлмайди ва БМТ ёппасига қуролсизланишдан иборат «эскириб қолган» идеядан воз кечиши керак, деган фикрлар айтилди. Бундай фикр Кичик комитетда айрим кишилар томонидан қўллаб-қувватланганлиги сабабли буни эслатиб ўтмоқдаман. Аммо, бундай фикр жамоатчилик ўртасида парокандалик туғдириши мумкин, холос. Бу проблема ўн йил муҳокама қилинганидан кейин ҳам, уни ҳал этиш мумкин эмас, дейишимиз ва ҳақиқатан ҳам орқага қайтишимиз керакми? Ҳозирги авлод атом бомбасини вужудга келтириш проблемасини ҳал этди. Ана шу бомба устидан контроль ўрнатиш йўлида учраётган қийинчиликлар олдида таслим бўлишга рози бўлаоламизми? Қуролсизланиш проблемасига нисбатан ана шундай таслимчилик позициясида бўлиш сиёсий жиҳатдан ма'қул деган фикрга ишонмайман.

Покистон вакили Али тўрт давлат ҳукуматлари бошлиқларининг Женева кенгаши натижасида «халқаро иқлим» яхшиланганлигини уқдириб ўтди ва тўрт давлат ташқи ишлар министрининг яқинда ўтказиладиган учрашуви БМТ ва тинчлик ишининг муваффақият қозониши учун муҳим эканлигини та'кидлади.

Али СЕАТО (Шарқи-жанубий Осиё учун тузилган ҳарбий блок) ва Тинч океан пакти (АНЗЮС) ана шу пактларда қатнашучи Осиё мамлакатларининг халқларига ва мустақиллигига хавф туғдиради, деган фикрга қарши э'тироз билдирди. Шу блан бирга, у, СССР, Хитой Халқ Республикаси ва халқ демократияси мамлакатлари ўртасида тузилган битимларнинг обрўсини туширмоқчи бўлиб уринди.

Уставни қайтадан кўриб чиқиш масаласига келганда, Али Уставни кейинчалик, я'ни «қулайроқ халқаро муҳит вужудга келтирилгандан кейин» қайтадан кўриб чиқиш керак, деди.

Ливан вакили Хури БМТ Уставини қайтадан кўриб чиқиш масаласида шошилинч қарорлар қабул қилинишига қарши чиқди.

Хури, қуролсизланиш проблемаси тезликда ва тўғри ҳал этилиши мумкин, деб ишонч билдирди.

Ливан делегати, янги шароитларда БМТ кам тараққий этган мамлакатларга иқтисодий ва техника ёрдамини кўпайтираолади, деб умид билдирди.

Ливан делегати, БМТ Шимолий Африка проблемасини тинч воситалар блан ҳал этиши керак, деди. Бизнинг қат'ий фикримизча деб сўзини давом эттирди Ливан делегати, Марокаш, Тунис, Жазоир халқлари ўз тақдирларини ўзлари белгилаш ҳуқуқига эгадирлар ва улар ўз манфаатлари йўлида ҳам, тинчлик ва халқаро ҳамкорлик манфаатлари йўлида ҳам бу ҳуқуқдан тўла фойдаланишлари лозим.

Мажлиснинг охирида Аргентина вакили Плате сўзлади. Биз, деди у, ҳозирги вужудга келган шароитда, БМТ қуролсизланиш комиссияси кичик комитетининг фаолияти ва тўрт давлат ташқи ишлар министрларининг яқинда ўтказиладиган музокаралари натижасида қуролсизланиш проблемасини ижобий ҳал этиш мумкин бўлади, деб ҳисоблаймиз.

Аргентина делегати янги а'золар қабул қилиш «процедурасини соддалаштириш» ва БМТ Уставини «яхшилаш» тарафдори эканлигини айтди.

ФЛОРЕНЦИЯДА ПОЙТАХТ МЭРЛАРИНИНГ С'ЕЗДИ

ФЛОРЕНЦИЯ, 3 октябрь. (ТАСС). 2 октябрь кечқурун Флоренцияда бутун дун'ё пойтахтлари мэрларининг с'езди очилди.

С'езднинг ишларида дун'ёдаги мамлакатлар кўпчилиги пойтахтларининг мэрлари ва муниципал кенгашлари а'золаридан 70 га яқин киши қатнашмоқда. С'ездда қатнашучилар орасида Москва Совети ижроия комитетининг раиси М. А. Яснов, Тирана Халқ совети ижроия комитетининг раиси Иброҳим Сина, София меҳнаткашлар депутатлари Халқ советининг раиси Димитр Попов, Прага приматори Адольф Свобода, Варшава Халқ советининг раиси Ежи Альбрехт, Бухарест Халқ совети ижроия комитетининг раиси Стефан Балан ва советнинг икки а'зоси, Париж муниципал кенгаши раисининг ўринбосарлари де Верикур ва Мандрийон, Бонн обер-бургомистри Петер Бузен, Лондон олдермени Жорж Уилкинсон, Будапешт шаҳар совети ижроия комитетининг раиси Калман Понграцлар бор.

Хельсинки, Сан-Сальвадор, Токио, Деҳли, Теҳрон, Мадрид, Стокгольм, Рио-де-Жанейро, Амстердам ва бошқа пойтахтларнинг мэрлари ёки уларнинг вакиллари ҳам келдилар.

Пекин Халқ комитетининг раиси Пин Чжэнь мэрлар с'ездига телеграмма юборди. Бу телеграммада қуйидагилар айтилади: «С'езднинг бутун дун'ёда тинчликни ҳимоя қилишга, турли мамлакатлар пойтахтлари мэрлари ва халқлари ўртасида дўстлик ҳамда ҳамкорлик ўрнатишга қаратилган ишларида унга муваффақият тилайман».

Бу с'ездни чақириш ташаббусчиси бўлган Флоренция мэри христиан демократ Ла Пира с'ездда ҳозир бўлган кишиларга табрик нутқи блан мурожаат қилиб, тинчлик ва цивилизация учун курашда шаҳарлар ролини та'кидлаб ўтди. У айтдики, бу с'ездда Шарқ ва Ғарб «ишончсизлик туйғулари блан бир-биридан ажралган эмас, балки, аксинча, умид ва дўстлик туйғулари асосида қардошларча бирлашгандир».

Барча шаҳарларнинг вакиллари, деди у, инсониятни атом бомбаси хавфидан ҳимоя қилиш ва барча халқлар учун умумий бўлган ҳаёт проблемаларини, уларнинг умидларини ва тинчликка бўлган интилишларини самарали суратда муҳокама қилиш учун керакли воситаларни топиш йўлида биргаликда ҳаракат қилишлари лозим.

Сўнгра, Ла Пира бундай деди: Бу с'ездан кузатилган мақсад — «халқлар ўртасида тинчликнинг қийин ва мураккаб биносини қуриш»га ёрдам беришдан иборат. «Бу бинони қуриш процессида бирқанча муваффақиятларга эришилди. Энг катта муваффақият Женевада қўлга киритилди. Женевада биринчи эскиз ясалди ва биринчи тажриба амалга оширилди».

Ла Пира Москва Совети ижроия комитетининг раиси Ясновни табриклаб, Флоренцияни Москванинг ва бутун рус халқининг маданий тарихи блан боғловчи воситаларни кўрсатди. «Мен, — деди Ла Пира, — отоқли маданият арбоби, Россия тарихида буюк сиймо ҳисобланган Максим Грекнинг Москва ва рус халқи тарихида ўйнаган анча катта ролини эслатиб ўтаман. Максим Грекнинг диний, маданий ва гуманитар қарашлари Флоренцияда таркиб топган эди».

Ла Пира сўзининг охирида тўрт буюк давлат ҳукуматлари бошлиқларига қарата табрик сўзлари айтди ва уруш вақтида қаттиқ зарар кўрган барча шаҳарларни қайтадан тиклаш истагини билдирди.

С'езд ўз ишини давом эттирмоқда.

РИМ, 4 октябрь. (ТАСС). Пойтахт мэрлари с'ездининг кечаги мажлисида с'езд бюроси сайланди. Бюро составига Флоренция мэри Ла Пира (раис), Москва Совети ижроия комитетининг раиси М. А. Яснов, Париж муниципал кенгаши раисининг ўринбосари де Верикур, шунингдек Лондон, Вашингтон, Кейптаун, Бомбай ва Карачи муниципал ма'мурларининг вакиллари ўтди.

ЭРОН ШОҲИНШОҲИ ҲАЗРАТ ОЛИЙЛАРИНИНГ СССРГА КЕЛИШИ ТЎҒРИСИДА

3 октябрьда Теҳронда шоҳиншоҳ саройи министрлигининг қуйидаги ахбороти э'лон қилинди:

«Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети Президиумининг Раиси Жаноб Олийлари Маршал К. Е. Ворошилов Эрон блан Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ўртасидаги яхши муносабатларни мустаҳкамлаш мақсадида шу йил 20 июньда юборган мактубида шахсан ўз номидан, шунингдек Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети Президиуми номидан шоҳиншоҳ Ҳазрат Олийларини ва Мухтарама шоҳина Сурайя Пахлавийни Москвага келишга таклиф этган эди.

Шоҳиншоҳ саройи министрлиги билдиради: Шоҳиншоҳ Ҳазрат Олийлари ва Мухтарама шоҳина икки мамлакат ўртасидаги яхши муносабатларни мустаҳкамлаш ниятида Жаноб Олийлари Маршал Ворошиловнинг таклифини 8 июльда юборган мактубларида тўла мамнуният блан қабул қилдилар.

Шоҳиншоҳ Ҳазрат Олийлари ва Мухтарама шоҳини 1956 йилнинг май-июнь ойларида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқига борадилар». (ТАСС).

ФОР ВА ПИНЭНИНГ МОСКВАГА ҚИЛАДИГАН САФАРИ КЕЧИКТИРИЛГАНЛИГИ ҲАҚИДА ФРАНС-ПРЕСС АГЕНТЛИГИНИНГ ХАБАРИ

ПАРИЖ, 3 октябрь. (ТАСС). Франс Пресс агентлиги яхши хабардор доираларга асосланиб билдиради: Франция ҳукумати бош министр Э. Фор блан ташқи ишлар министри А. Пинэнинг Москвага қиладиган сафарини анча кечиктиришни ма'қул топган.

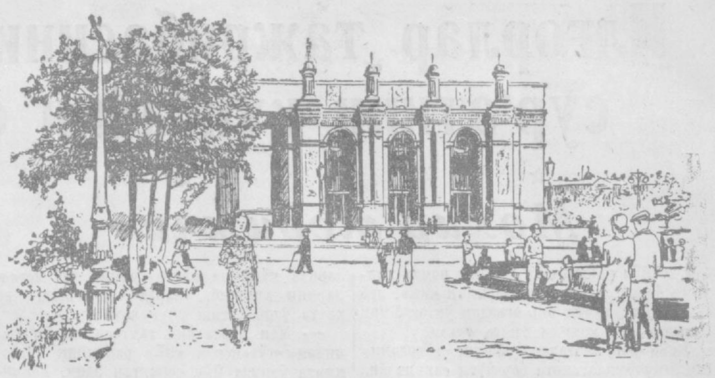

Суратда: Навоий номидаги ўзбек опера ва балет тетарининг олди томонидан кўриниши. **Г. Шевяков чизган сурат.**

„ПЕР ГЮНТ"

(ДРАМАТИК ПОЭМА)

Шу кунларда Тошкентда РСФСР да хизмат кўрсатган артист, Сталин мукофоти лауреати Всеволод Николаевич Аксенов бошчилигидаги Москва филармониясининг театр, кино ва радио артистларининг гастрольлари бўлмоқда. Театр коллективи Свердлов номидаги концерт залида классик норвеж ёзучиси Ибсеннинг «Пер Гюнт» пьесаси асосида ишланган адабий-музикали композицияни шаҳар тамошабинларига кўрсатмоқда.

Машҳур норвеж драматурги Генрих Ибсен (XIX аср) ўзининг «Пер Гюнт» номли драматик поэмасида меҳнаткаш халқнинг букилмас иродасини, орзу-умидини, келажакка ишонч блан қарашини зўр поэтик маҳорат блан ифодалайди. Асарнинг бош қаҳрамонлари Сольвейг ва Пер Гюнт образлари орқали биз ўтган асрдаги Норвегия ҳаёти блан танишамиз. Агар Пер Гюнт ўзининг фантазия ва хаёллари блан «ниманидир яратиш»га, «буюк қаҳрамонликлар, му'жизалар кўрсатиш»га интилиб, фақат ўзи тўғрисидагина, ўзининг орзусинигина амалга оширишни истаса ва шу осон йўллар блан бойиб, подшо даражасига кўтарилишни орзу қилса, Сольвейг «одамларга яхшилик, ўз севгилисига эса вафодорлик қилиш»ни чин кўнгилдан ҳавас қилади ва у буни амалда кўрсатади. Сольвейг образида халқнинг фикр-туйғулари мужассамлангандир. Пер Гюнт эса халқ ғазабига учраган, осон йўллар блан бахт топишга интилган эгоист образидир.

Ҳечқандай декорациясиз, костюмсиз ва гримсиз ижро этилаётган бу постановка ўзининг кучли драматизми, поэтиклиги, ҳамда музикасининг ғоят мазмундорлиги, ёқимлилиги блан киши диққатини ўзига жалб этади.

Музикали композициянинг автори, постановкачиси ва режиссёри В. Н. Аксенов Пер Гюнт образининг жуда мураккаб бўлишига қарамай, уни катта маҳорат блан талқин этди. Унинг ҳаракатларида, ажойиб мимикасида ўша замон кишиларининг ҳатти-ҳаракатлари, психологияси ўз ифодасини топаолган. Бутун умри азоб-уқубатлар, машаққатларда ўтган Озе (артистка Г. Жуковская) тамошабинлар қалбида ўчмас из қолдиради. Артистка Озенинг ички дун'ёсини ёритишда ўзининг кучли талант эгаси эканлигини кўрсатади.

Оташин ишқ, вафо ва умид эгаси Сольвейг образида инсоннинг буюк фазилати — дўстга вафодор, душманга нафрат ўтини ёқучи гўзал қиз гавдаланади. Артистка Н. Арди ижро этган бу образ тамошабинларни ҳаяжонга солди. Шунингдек Ингрид ролини зўр талант блан ўйнаган РСФСРда хизмат кўрсатган артистка В. А. Ушакова, африкали қиз Анитра образини талқин этган И. Карташова ва бошқалар тамошабин олқишига сазовор бўлдилар. Вокаль номерларни муваффақият блан ижро этган солистка Г. Долидзе ҳам ўз юксак сан'атини намойиш қилди.

Ўзбек тамошабинлари XIX аср Норвегия композитори Эдуард Григ асарларини чин қалбидан севиб эшитади. Айниқса унинг «Анитра рақси» радио тингловчиларга манзур бўлган.

Шуни алоҳида кўрсатиш керакки, И. Гусман дирижёрлик қилган Ўзбекистон филармониясининг симфоник оркестри постановканинг муваффақиятли чиқишига ўз ҳиссасини қўшаолган. Э. Григнинг бу музикаси «Пер Гюнт» пьесаси композициясида фақат жўр этучигина бўлиб қолмай, балки асар сюжетини очишда, кишилар психологиясини, характерини, табиий манзара ва картиналар, қаҳрамонларнинг ички дун'ёсини, воқиа ва ҳодисалар моҳиятини тингловчига етказишда пьеса блан гармоник равишда боғлангандир. Ана шунинг учун ҳам декорация ва гримларга муҳтожлик сезилмайди.

Москвали меҳмонлар пойтахтимизда бирнеча кун бўлиб, В. Аксеновнинг француз ёзучиси Альфонс Додэ новелласи ва композитор Ж. Бизенинг «Кармен» операси асосида ишлаган «Арлезианка» номли драматик поэмани ҳам Тошкент тамошабинларига кўрсатадилр.

А. АБДУАЗИМОВ.

Композиторлар блан учрашув

Ўзбекистон композиторлари совет композиторларининг Бутуниттифоқ II с'ездини яхши тайёргарлик блан кутиб олиш учун қизғин тайёгарлик кўриб, янги музика асарлари яратиш устида жиддий ишламоқдалар. Шу кунларда Ўзбекистон композиторлари Тошкент шаҳар меҳнаткашлари блан ижодий учрашувлар, қизиқарли суҳбатлар ўтказмоқдалар.

Яқинда Тошкентдаги Киров номли Маданият ва истироҳат боғида шаҳар меҳнаткашларининг Ўзбекистон композиторлари блан учрашуви бўлди.

Учрашувда Ўзбекистоннинг етакчи композиторларидан М. Бурҳонов, А. Муҳамедов ва М. Левиев ўртоқлар қатнашдилар. Улар учрашувда шаҳар меҳнаткашларига совет сан'атининг равнақи, ижодкор, тинчликсевар совет халқларининг дидига мос асарлар яратилаётгани, сан'ат соҳасида Ўзбекистоннинг ўтмишдаги ва ҳозирги аҳволи, Ўзбекистон композиторларининг совет композиторларининг Бутуниттифоқ II с'ездига қандай тайёргарлик кўраётганликлари ҳақида сўзлаб бердилар.

Учрашувдан сўнг Ўзбекистон давлат филармониясининг хор капелласи катта программада концерт қўйиб берди.

О. ТИЛОВБЕРДИЕВ.

Енгил атлетикачиларнинг республика мусобақаси

Тошкентдаги «Спартак» стадионида республикамиз енгил атлетикачиларининг 4 кун давом этган мусобақаси тамом бўлди. Бу мусобақага областьлар, Қорақалпоғистон АССР ва Тошкент шаҳарининг терма командалари қатнашдилар.

Узунликка сакраш мусобақаларида Тошкентли спортчи В. Баллод 5 метр 33 сантиметрга сакради ва биринчи ўринни эгаллади. Қисқа масофага югуришда эса Наманганли спортчи С. Сапсирина янги республика рекордини қўйди. У 200 метрлик масофани 25,4 секундда босиб ўтиб, катта муваффақиятга эришди.

Диск отиш ва ядро ирғитиш мусобақасида қашқадар'ёли Н. Строганов, баландликка сакрашда ва копье отишда эса Тошкент область вакили Ф. Тўрахонова биринчиликни олди. Тошкентли О. Ряховский 7 метр 11 сантиметр узунликка сакраб республика чемпиони номини олишга муваффақ бўлди. 20 километрга тез юришда эса Тошкент область вакили Э. Зубояров 1 соат 50 минут 40,2 секунд вақтга эга бўлиб яхши натижага эришди.

400 метрга югуришда Г. Сенькин, хотин-қизлар ўртасида диск отишда Л. Скацкая, 1500 метрга югуришда А. Чехониклар (тошкентли спортчилар) республика чемпиони номини олдилар.

Хотин-қизлар ўртасида 4x200 метрли ва эркаклар ўртасида 4x400 метрли эстафетада ҳам Тошкент шаҳрининг енгил атлетикачилари биринчи ўринни эгалладилар.

Шундай қилиб, енгил атлетикачиларнинг республика мусобақаларида Тошкент шаҳар командаси биринчи ўринни, Самарқанд енгил атлетикачилари иккинчи ўринни, бухороли спортчилар учинчи ўринни олдилар. Бу мусобақада республиканинг енгил атлетикачилари спортнинг югуриш, сакраш, ирғитиш ва многоборье каби турлари бўйича янги республика рекордларини қўйдилар.

ШАҲАР БИРИНЧИЛИГИ УЧУН

Тошкентдаги «Динамо» стадионида шаҳар биринчилиги учун навбатдаги футбол мусобақаси бўлиб ўтди. Бунда «Ташсельмаш» командаси блан «Кенаф» фабрикасининг футболчилари учрашдилар.

Ўйиннинг биринчи ярмида «Ташсельмаш» спортчилари кескин ҳужумга ўтиб, ҳисобни очишга муваффақ бўлдилар. Ўйиннинг иккинчи ярмида эса «Кенаф» фабрикасининг футболчилари анча актив ўйнадилар. Лекин завод спортчилари ҳархил комбинацияларни қўллаб, қарши томон дарвозасига уч тўпни киритдилар. Шундай қилиб, «Ташсельмаш» командаси бу мусобақада 4:0 ҳисоби блан ғолиб чиқди.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 5/X да **Шамсиқамар**, 6/X да **Юрак сирлари**.

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 5/X да **Травиата**, 6/X да **Флория Тоска**.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — бугун 3 бўлимда **цирк тамошалари**. Аттракцион — **йиртқич ҳайвонлар**. Ўргатучи — **Иван Рубан**.

ҚИШКИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОДИНА» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10 дан кеч 8 гача), «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз ва кечқурун), «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун) — янги бадиий фильм-комедия **Солдат Иван Бровкин**.

НАВОИЙ номли—кеч соат 8 ва 10 да **Энг яхши одам**.

«ИСКРА»—сеанслар олдидан 3-нчи залда **Атом қуввати блан ишловчи дун'ёда биринчи электростанция**.

ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

НАВОИЙ номли, «УДАРНИК» — **Солдат Иван Бровкин**.

«ВАТАН» — **Аршин мололон**.

«ИСКРА» — **Рим соат 11 да**.

«ХИВА» — **Байжу Бавра**.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ. Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34 РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136. Пропаганда бўлими — 136. Совет қурилиши бўлими — 135 Маданият бўлими — 132 Адабиёт ва сан'ат бўлими — 39040 Қишлоқ хўжалик бўлими — 135 Саноат ва транспорт бўлими — 132. Секретариат — 34048. Э'лонлар бўлими — 38142.

Р01732 «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № А—1521.